

DE PROOSDIJKOERIER

december 2002, jaargang 18 nummer 4

Colofon

'De Proosdijkoerier' is een kwartaaluitgave van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden' geregistreerd onder ISSN 1388-7165

Redactie:

Joop Frankenhuizen (eindredacteur)
Ton Hagen
Jan Rouwenhorst
Fred de Wit

Redactieadres:

J.A. Frankenhuizen, Trilgras 16,
3648JD Wilnis
Tel: 0297-282938
e-mail: jfrankenhuizen@hetnet.nl

Bestuur:

P.C. Grundmann, voorzitter,
monumentenzorg, Herenzweg 38, 3648CJ
Wilnis. Tel: 0297-281578

H. Strubbe, secretaris
Kievitslaan 20, 3645KL Vinkeveen.
Tel: 0297-262560

M. Th. Pietersen-Mourits, 2^e secretaris,
lezingen en excursies. Dr. J.
Severeijnsplantsoen 2 3648VB Wilnis. Tel:
0297-282462

B. van Tol-Burgers, penningmeester
Padmosweg 38, 3648BG Wilnis.
Tel: 0297-284213

N. van Beek, ledenadministratie en
2^e penningmeester Irenestraat 14
3648BB Wilnis. Tel: 0297-284234

A. Hagen, bibliotheek, documentatie en
internet, Toermalijn 1, 3643AA Mijdrecht.
Tel: 0297-287550

G.J. Meulstee vice voorzitter, heemkunde
Bijleveld 71 3645XT Vinkeveen. Tel. 0297-
263582

A. G. van Solinge archeologie
Zorggras 15, 3848 HT Wilnis, Tel: 0297-
289126

Public Relations:

E. Swaab, Dorpsstraat 6
3641EC Mijdrecht. Tel: 0297-287469

Postadres vereniging:

Postbus 65, 3648ZH Wilnis
Bankrekening nummer 3696 18505

Website: www.histver-pl.nl

E-mailadres: info@histver-pl.nl

Lidmaatschap:

Lid worden kan door aanmelding bij de
ledenadministratie op bovenstaand adres.

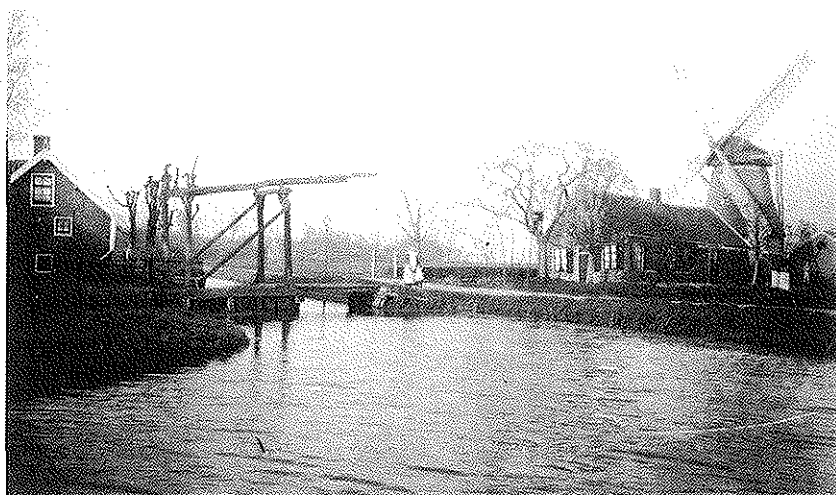
Contributie € 13,60 per jaar
Losse nummers € 4,50

Oplage: ca.950

Opmaak verzorgd door de eindredacteur.
Drukkerij: Drukkerij Avanti Wilnis

Bij de voorplaat

De Veenmolen in Wilnis. Een bekende verschijning in De Ronde Venen. Maar er is iets bijzonders met deze molen aan de hand. In 2001 is de fundering van de molen vernieuwd en dat was uiterst noodzakelijk. De fundering uit het begin van de negentiende eeuw was dusdanig aangetast dat verzakking van de molen niet meer kon worden voorkomen. Nu dit euvel is opgelost rest nog een algehele restauratie. Men hoopt in het voorjaar van 2003 de molen, die momenteel buiten gebruik is, weer draaiende te krijgen. Ten behoeve van de restauratie is in juni 2000 in opdracht van de gemeente De Ronde Venen een rapport verschenen over de geschiedenis, de voorgeschiedenis en de bouwhistorie van deze molen. Naar aanleiding van het verschijnen van dit rapport heeft Jan Rouwenhorst in 'De Proosdijkoerier' van september 2000, jaargang 16, nr. 3, een verhelderend artikel geschreven. Om de Veenmolen in stand te houden is op initiatief van o.a. de toenmalige wethouder B.J. van Strien actie ondernomen om het onderhoud en het beheer ook in de toekomst zeker te stellen. Binnenkort zal hiertoe de 'Stichting Wilnise Veenmolen' in het leven worden geroepen, waarvoor een voorlopig bestuur is gevormd. Geïnteresseerden kunnen zich nu reeds opgeven als begunstiger bij de heer R.G.M.C. de Jong, tel. 0297-284724, secretaris van het voorlopig bestuur.

De Veenmolen met omgeving aan het begin van de twintigste eeuw, dus bijna honderd jaar geleden, gezien vanuit de richting Vinkeveen. Opvallend is dat de waterpartij veel groter is dan tegenwoordig. Door aandammen en het breder worden van de weg als gevolg van het veel zwaardere verkeer zijn de weteringen steeds smaller geworden. De brug op de voorgrond geeft toegang tot de 'Laan', de verbinding met de laatste boerderijen in het Donkereind en via een smal pad door het land ook met het Veldhuis. Door de aanleg van de Korenmolenweg is deze verbinding overbodig geworden.

Doelstelling:

De vereniging stelt zich tot doel belangstelling te wekken voor de geschiedenis van de Ronde Venen en een stimulerend aandeel te leveren in de ontwikkeling van de regionale en plaatselijke geschiedenis in de ruimste zin

Van de voorzitter

Wijzigingen in het bestuur

Het bestuur bestaat momenteel uit negen personen. Elk jaar treden in het voorjaar een aantal bestuursleden ingevolge de statuten af. De zittingsduur is drie jaren maar men kan onmiddellijk voor een volgende termijn van drie jaren worden herkozen. De bestuursleden mevr. M.J. Pietersen-Mourits, 2e secretaris, en de heer N. van Beek, 2e penningmeester en ledenadministrateur, zijn aftredend en stellen zich niet meer voor een nieuwe periode beschikbaar. Zij hebben dan een bestuursperiode van negen jaren volbracht. Niet alleen deze leden zijn aftredend ook ondergetekende is als voorzitter statutair aftredend. Na een zittingsperiode van bijna veertien jaar en gezien mijn leeftijd ben ik van mening dat het genoeg geweest is en ik wens daarom de leiding van de vereniging aan een jongere door te geven. In de algemene ledenvergadering van april 2003 zullen daarom een nieuwe voorzitter en een tweetal nieuwe bestuursleden moeten worden gekozen. Het bestuur beraadt zich momenteel op de ontstane situatie en houdt zich aanbevolen voor suggesties ter zake. Wellicht ten overvloede zij hierbij aangetekend, dat de bestuursleden van de vereniging tevens bestuursleden zijn van de "Stichting Proosdijer Publicaties". In de volgende "Proosdijkoerier" hoop ik op deze bestuurswisselingen nader terug te komen.

Ledental

In de afgelopen drie maanden is het ledenaantal weer behoorlijk toegenomen. Begin oktober kwam het heugelijke bericht dat het ledental de 800 heeft overschreden. In de alweer bijna traditionele nieuwjaarsbijeenkomst op 15 januari 2003 zal hieraan uitgebreid aandacht worden besteed. Voor nadere bijzonderheden wordt verwezen naar een elders in dit blad opgenomen uitnodiging.

Sponsoring

Reeds jaren ontvangt de vereniging van De Rabobank De Ronde Venen sponsorgelden voor het doen uitkomen van De Proosdijkoerier met een voorpagina in kleur. De bank is opnieuw bereid gelden voor onze vereniging beschikbaar te stellen. Wij zijn daarom de komende drie jaren verzekerd van financiële ondersteuning. Ons kwartaalblad kan in de toekomst met een kleurenpagina verschijnen en bovendien kan onze website op internet in stand blijven. Binnenkort zal daar een geheel vernieuwde website te raadplegen zijn. Wij zijn het bestuur van de Rabobank voor een en ander zeer dankbaar.

Kerst- en Nieuwjaarswens

Mede namens alle bestuursleden en de leden van de redactie van ons blad wens ik leden en relaties met allen die hen dierbaar zijn goede Kerstdagen en een voorspoedig Nieuwjaar toe.

P. C. Grundmann, voorzitter

Van de redactie

In een van de volgende nummers gaan we verder met de commotie over zandwinning en vervening in Vinkeveen. Daarnaast is er deel 2 over de grondleggers van de Ronde Venen en dan met name de notarissen Adrianus en Anthonie Verdam, de zonen van burgemeester Jacob Verdam en diens veelbeschreven nazaten. Ook besteden we aandacht aan het ontstaan van het notariaat en de manier waarop men in de 18^e eeuw notaris kon worden. We hebben een artikel over de spoorwegen in de Ronde Venen en een verhaal over de weg die er nooit gekomen is (A3). Deze weg zou van noord naar zuid dwars door Hofland en Proosdijland worden aangelegd. Sommige Mijdrechtenaren moeten nog steeds even slikken als ze daar aan herinnerd worden. Het verhaal zal ingaan op de plannen met die weg in de jaren 50 en interviews met inwoners door wier huiskamer die weg gepland was.

Voor het geval u het zou missen wijzen wij u er op dat de algemene ledenvergadering het lidmaatschap van de historische vereniging m.i.v. volgend jaar op € 15,00 heeft vastgesteld.

Inhoudsopgave

Bij de voorplaat	98
Het gevecht tussen de U70 en de 'Mijdrecht'	100
Reconstructie van bebouwing en bewoning van Oudhuizen	103
Zij waren de grondleggers van wat de Ronde Venen zijn geworden	109
Van Rheede, Heer van Mijdrecht	116
Van Iombaard tot Fortisbank	118
Rechtspraak in de Ronde Venen	122
Nieuwkomers moeten geschiedenisles over woonplaats volgen	125
Wie zijn dit	125
De Wilhelminabank	126
Mededelingen	127
Nieuwe leden	127

Het gevecht tussen de 'U 70' en 'de Mijdrecht'

door Fred de Wit

In de twee vorige nummers van de 'Proosdijkoerier' is aandacht besteed aan het VOC-schip dat met de naam 'Mijdrecht' in de 17e en 18e eeuw naar de Oost voer om rijk beladen met specerijen terug te keren naar het vaderland. Tijdens één van die reizen is het schip zelfs door Turkse kapers overvallen. Maar de bemanning wist de rovers van zich af te schudden en bereikte veilig Kaap de Goede Hoop.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog voer er eveneens een schip met de naam 'Mijdrecht' over de wereldzeeën en over de belevenissen van dit schip gaat het volgende verhaal.

De olietanker 'Mijdrecht'

Op 10 mei 1940 raakte ons land in oorlog met Duitsland nadat de Duitsers hier zonder oorlogsverklaring waren binnengevallen. Binnen vijf dagen moesten wij capituleren en de regering week uit naar Engeland. De capitulatie gold echter niet voor de koopvaardijvloot waardoor de Nederlandse schepen tot het einde van de oorlog medegewerkt hebben aan de bevrijding van ons land. Tot één van die schepen behoorde de motortanker 'Mijdrecht' (7493 ton) van de Rotterdamse rederij Phs. van Ommeren. Deze rederij had de gewoonte om haar schepen te noemen naar plaatsen die op 'drecht' eindigden. Vandaar dat sinds 1911 vier schepen met de naam 'Mijdrecht' de wereldzeeën hebben bevaren. Het eerste schip kreeg een andere naam toen het in 1929 aan een dochtermaatschappij van Van Ommeren werd verkocht. Bij een luchtaanval is het op 25 februari 1941 in de Middellandse zee tot zinken gebracht. Het tweede schip werd in 1929 te Rotterdam bij de RDM gebouwd en zou historie maken. Tijdens de aanval van de Duitsers op ons land bevond het zich in de Pacific. Aangekomen in het Europese oorlogsgebied ontkwam het net aan een Duitse luchtaanval. Eind 1940 werd het bewapend en kreeg het een kanon op het achterdek. Tevens werden enige leden van de bemanning opgeleid tot kanonnier.

Op 4 maart 1941 vertrok de 'Mijdrecht' onder kapitein Jan Swart, in ballast, uit de Schotse haven Oban naar Trinidad. Het voer in konvooi met nog een tweede schip van rederij Van Ommeren, de Woensdrecht, dat Curaçao als bestemming had. De volgende dag werd aangesloten bij een groter konvooi dat maar liefst vijftig schepen telde. Voor de Duitse onderzeeërs natuurlijk een uitgelezen kans om aan te vallen. De 'Mijdrecht' voer achteraan en was aangewezen als een soort reddingsschip, dat drenkelingen hulp moest gaan bieden wanneer onverhoopt schepen door de Duitse onderzeeboten tot zinken gebracht zouden worden. Hiertoe waren allerlei voorzieningen aangebracht, zoals grijplijnen langs zij en stormladders. Bovendien waren er voldoende sloepen en reddingsboeien aan boord. Op het hoofdkwartier van de Duitse Grootadmiraal Dönitz in Kiel was men er echter door verkenningen van de luchtmacht achter gekomen dat een groot

konvooi zee zou kiezen. Vier onderzeeboten, de U37, U70, U99 en de U-A, kregen vanuit het hoofdkwartier orders om op 5u50 tot de aanval over te gaan. Maar ook de Commodore van het konvooi was op zijn hoede en hij waarschuwde de schepen dat er onderzeebootaanvallen te verwachten waren. Een waarschuwing die op 6 maart nog eens werd herhaald. Op 7 maart werd het offensief geopend. De U 99 bracht twee schepen tot zinken en de U 70 wist twee schepen te beschadigen, waaronder de 'Mijdrecht'. Tot de getroffen schepen behoorde eveneens de Britse tanker 'Delilian'. Op de 'Delilian' dacht men oorspronkelijk dat het schip verloren was, zodat een aantal leden van de bemanning in de twee reddingsboten ging en in zee sprong. De 'Mijdrecht' bevond zich in de directe omgeving van het schip en kwam direct in actie om de getroffen zeelui te helpen. De nacht was helder en de reddingssloepen van de 'Delilian' waren duidelijk te zien, evenals de rode lichtjes van de zwemvesten van de zeelui die in het koude zeewater waren gesprongen. Steeds wanneer de 'Mijdrecht' naderbij voer, roeiden de sloepen van de 'Delilian' weg, omdat men aanvankelijk meende dat het Nederlandse schip eveneens getorpedeerd was en als verloren moest worden beschouwd. Uiteindelijk heeft men toch alle drenkelingen kunnen oppikken.

Bij het aan boord halen van de drenkelingen stond kapitein Jan Swart op het dek en stuurman de Bruyn in de stuurhut. Opeens zag deze laatste een Duitse onderzeeboot op het schip afkomen en waarschuwde meteen de bemanning, die het geschut achter op het dek moesten bedienen. Helaas waren zij te laat, en voordat het vuur op de duikboot geopend kon worden, was het schip reeds door een torpedo van de U 70 getroffen. Die trof de 'Mijdrecht' vlak voor de machinekamer. De achter-cofferdam was opengescheurd. De schade was groot en door de bunker lekte het in de machinekamer, die echter verder nog gebruikt kon worden. Het achterschip lag dan wel enige meters dieper in het zeewater, maar er was geen sprake van dat het zou gaan zinken. Op het moment dat het schip werd getroffen, hield de kapitein zich in de rooksalon bezig met de geredden van de 'Delilian'. Enige leden van de bemanning van de 'Mijdrecht' wilden zich naar de reddingsboten begeven maar kapitein Swart hield ze

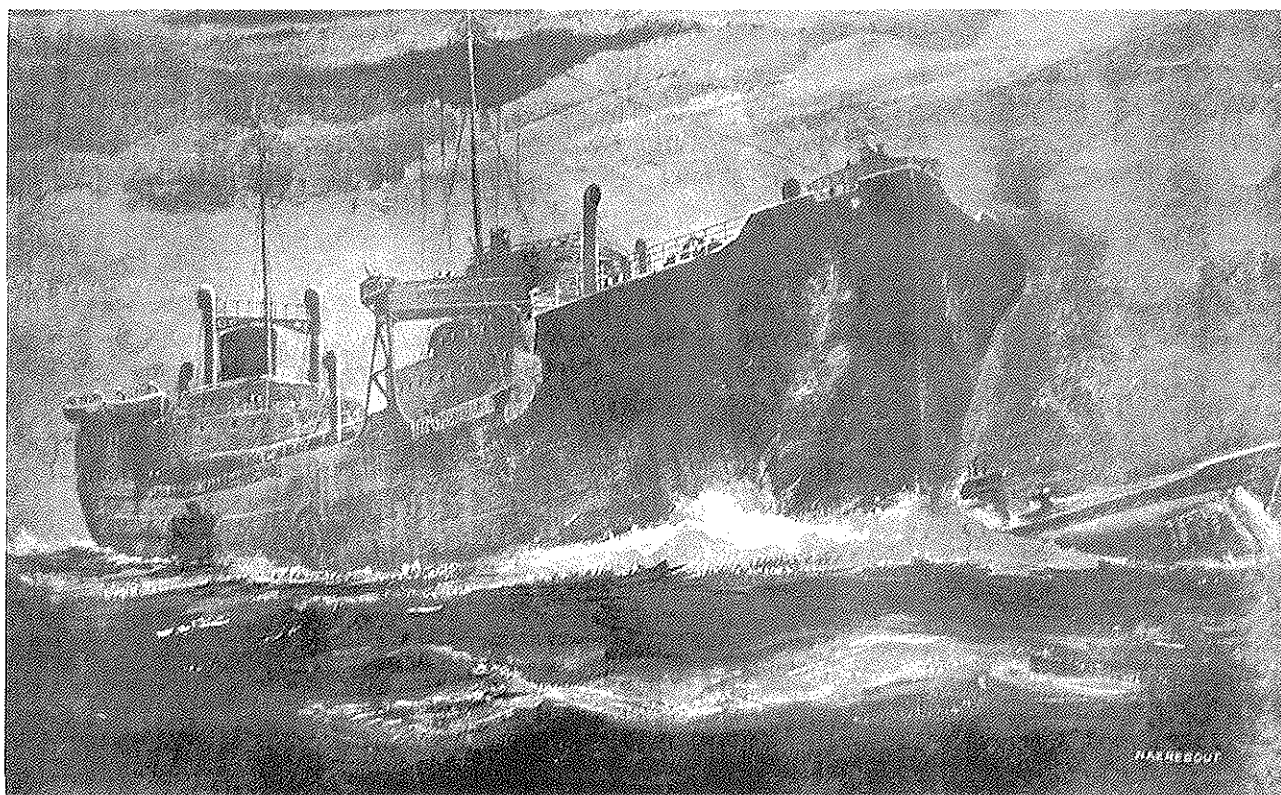
tegen en zei dat die slechts op zijn uitdrukkelijke order gestreken mochten worden. Maar ondertussen lag het schip nog steeds stil waardoor het voor de duikboten een gemakkelijke prooi was. De motor moest weer aan de gang worden gebracht en de machinisten Van der Wilt en Keulemans begaven zich naar de machinekamer die vol rook stond. Het lukte hun de motor weer aan de gang te krijgen tot grote opluchting van kapitein Swart en 1ste stuurman De Bruyn die zich op de brug van het schip bevonden. Deze laatste zag opeens, vlakbij en bijna rechtvooruit, een onderzeeboot onderduiken. Even tevoren had hij het roer overgegeven aan de radiotelegrafist Van den Berg en riep deze toe: 'hard stuurboord, we gaan ze rammen'. De 'Mijdrecht' had inmiddels weer een vaarsnelheid van ongeveer 7 mijl en ramde daarop de onderzeeboot, voor wie deze manoeuvre totaal onverwachts kwam, omdat men zich juist gereed maakte voor het afvuren van een tweede torpedo op de Nederlandse tanker.

De ondergang van de U 70.

De U 70 was op 20 februari voor een eerste patrouillevaart uit Kiel vertrokken naar het noordelijke gedeelte van de Atlantische Oceaan. Commandant was de luitenant 1ste klasse Joachim Matz, die zijn orders ontving vanuit het hoofdkwartier van de Duitse marine. Door de aanvaring raakte de duikboot zwaar beschadigd. De commandotoren werd aan de achterzijde behoorlijk ingedeukt, de beide periscopen raakten onklaar en de

brug van de duikboot was geheel vernield. In de boot zelf was alles wel intact gebleven, maar doordat het peiltoestel met bevestigingstang was losgerukt, spoot een flinke straal zeewater naar binnen. Als door een grote golf getroffen rolde de U 70 naar een zijde onder de 'Mijdrecht' door en kwam aan bakboordzijde, bijna langszij, nog even boven water. Een ogenblik later kwam de achtersteven ongeveer vier meter boven water waarna het schip geheel onder water verdween. De bemanning van de tanker had dit allemaal met grote vreugde en opwinding waargenomen. Vanaf de tanker werd nu ook met een 10 cm kanon op de duikboot geschoten maar deze schoten troffen geen doel, hoewel één van de bemanningsleden meende een explosie gezien te hebben. Kort hierop meldde de duikboot aan de Duitse 'Befehlstelle' te Kernevel in Frankrijk dat men 'schwere Turmschaden' had opgelopen.

Om 7u43 seinde één van de escorterende korvetten dat er een duikboot boven water verschenen was. Er werden toen twee series dieptebommen afgeworpen maar die troffen geen doel. De U 70 was inmiddels tot 80 meter onder water gegaan, maar door de dieptebommen kwam er steeds meer water binnen via het gat dat door het rammen van de 'Mijdrecht' was veroorzaakt. Om de dieptebommen te ontwijken ging men vervolgens naar 100 meter diepte waardoor de druk van het binnenstromende water nog erger werd. Men besloot daarop tot 80 meter terug te gaan maar in plaats daarvan zakte de

Impressie van het rammen van de U70 door de 'Mijdrecht' Bron: Schilderij gemeentehuis De Ronde Venen.

onderzeeër dieper en wel naar 120 meter. De controle over de duikboot, die zelfs tot 200 meter wegzakte, ging toen geheel verloren. De waterval werd steeds heviger en alle instrumenten begaven het stuk voor stuk. Overal hoorde men gekraak en de bemanning wist dat hun laatste uur geslagen was, want drie series dieptebommen zouden het lot van de duikboot bezegelen. Het lukte luitenant Matz wel de onderzeeboot horizontaal te houden en hij besepte dat alleen een wanhopige poging om boven water te komen hen zou kunnen redden. De twee elektrische motoren werden op volle kracht vooruit gezet en met de laatste voorraad van samengeperste lucht werd geprobeerd de duikboot te laten stijgen. Dit lukte ondanks het feit dat er om 11u40 nog vier dieptebommen op de U 70 werden afgeworpen. Toen de commandant het torenluik opende werden er door de geweldige overdruk in de boot zes man naar buiten geblazen. Om 12u18 verdween de U 70 met 20 bemanningsleden voor altijd in de diepe zee. Zij vonden daar een zeemansgraf. Luitenant Matz en 25 overlevenden werden door één van de schepen van het konvooi opgepikt en krijgsgevangen gemaakt.

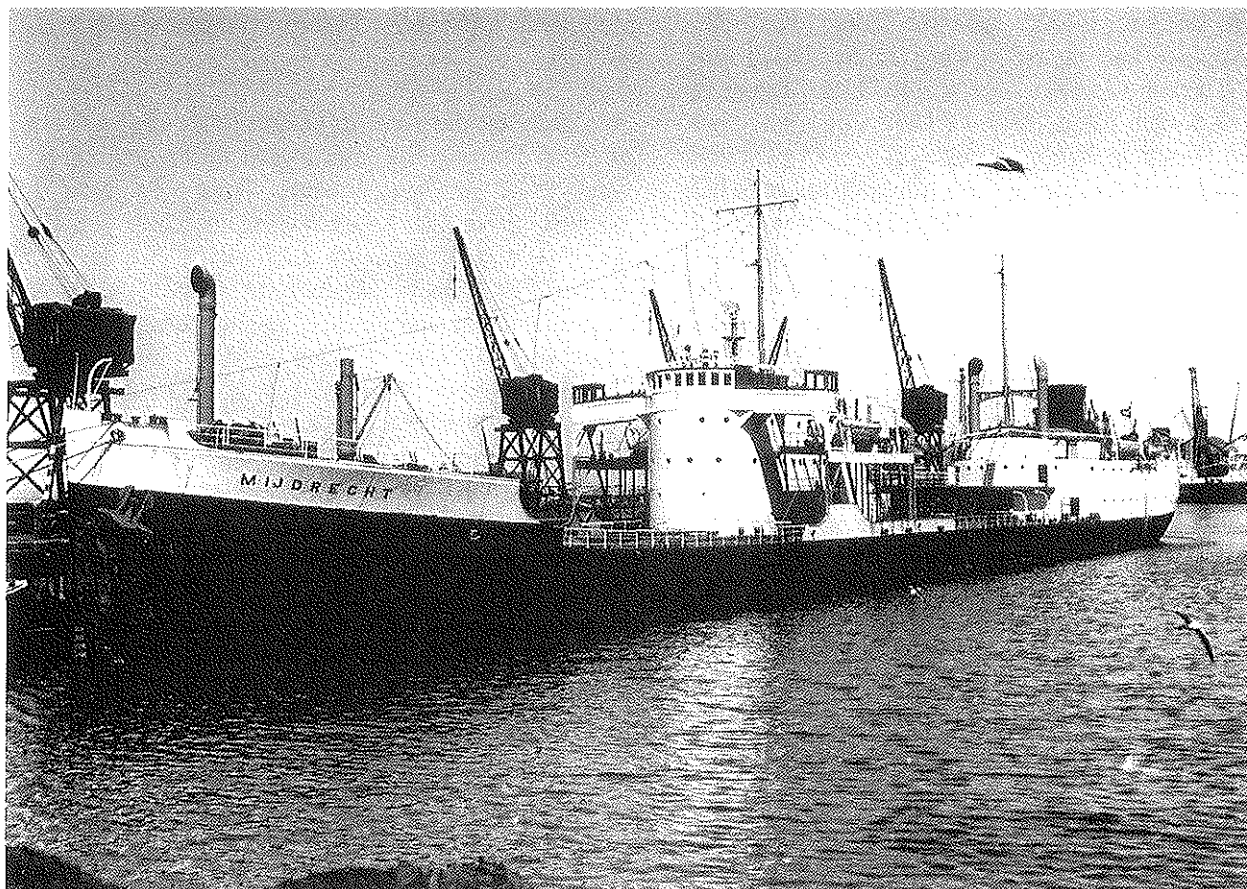
De beschadigde 'Mijdrecht' keerde terug naar Schotland en liep op 9 maart de Clyde binnen. Nadat het schip op twee werven was gerepareerd, vertrok het op 2 september naar New York. Vervolgens werd het ingezet voor de bevoorrading van de geallieerde strijdkrachten in het Midden Oosten. Dit gebeurde hoofdzakelijk vanuit Abadan in Iran via het Suez kanaal naar Alexandrië en Haifa. Op 15 november 1943 en 20 februari 1944 maakte het twee konvooireizen naar Rusland op de beruchte Noordroute naar de havens Moermansk en Archangel. Tijdens die reizen gingen geen schepen verloren. Hoewel het schip de U 70 niet zelf tot zinken had gebracht, was het rammen toch de oorzaak, dat de duikboot in zodanige moeilijkheden kwam, dat anderen de genadeslag konden toebrengen. Kapitein Swart rapporteerde aan de Admiraliteit dat hij drie schokken had gevoeld toen zijn schip de U-boot ramde. Toen de 'Mijdrecht', na dit hachelijke avontuur, in het dok moest om gerepareerd te worden, bleek dat op de romp een strook van twaalf meter grijze verf zat.

Gelukwensen en onderscheidingen

Kapitein Swart kreeg reeds de volgende dag gelukwensen van de Admiraliteit voor zijn moedig optreden en zijn kundig zeemanschap. Hoewel zijn schip was getorpedeerd, hield hij het hoofd koel en wist de duikboot, door deze te rammen, enorme schade toe te brengen. Maar bij deze gelukwens bleef het niet. Aan hem werd ook de hoge onderscheiding Lloyd's 'all Lloyd's War Medal for Bravery at Sea' toegekend en hij werd op 29

augustus benoemd tot 'Honorary Officer of the Order of the British Empire'. Door het toekennen van deze onderscheidingen werden ook de Nederlandse bemanningsleden voor hun moed en doortastendheid geëerd. Maar ook de Nederlandse regering in Londen prees de moed van de bemanning en koningin Wilhelmina onderscheidde zeven leden van de bemanning met het Bronzen Kruis: kapitein Swart en hoofdmachinist Van der Wilt (beiden met Eervolle Vermelding), 1ste stuurman De Bruyn, bootsman Velthuis, radiotelegrafist Van den Berg, en de kanonniërs Wiersma en Icke. De gehele bemanning ontving een door Winston Churchill ondertekende oorkonde. Na de oorlog kreeg het schip in 1948 van koningin Juliana een 'Koninklijke Vermelding bij Dagorder'. Dit was een bronzen herdenkingsplaat die op het schip werd bevestigd en onthuld door de toenmalige minister van Verkeer en Waterstaat mr. D.G.N. Spitzen.

Kapitein Swart heeft dit niet mogen meemaken, hij overleed in 1946 op Terschelling. In het gemeentehuis van De Ronde Venen hangt nog een aquarel waarop de heldenrol van de 'Mijdrecht' is afgebeeld. In 1950 werd het schip verkocht naar Helsinki en kreeg het de nieuwe naam 'Wilma', waarna het in 1958 te Abo is gesloopt. Burgemeester Van der Haar had door een krantenbericht vernomen dat het schip verkocht zou worden en stuurde Van Ommeren een brief waarin hij informeerde wat er met de bronzen gedenkplaat zou gebeuren. Van Ommeren antwoordde hierop dat de plaat op het derde schip wederom zou worden aangebracht. Het gevolg van deze correspondentie was, dat de burgemeester uitgenodigd werd voor de tewaterlating op 31 juli 1952 te Vlissingen en de proefvaart van het nieuwe schip. Bovendien werd het door de Mijdrechtse Mavo Maranatha geadopteerd. In het jaar 1960 maakte het smaldeel V van de Koninklijke Marine een wereldreis. Dit smaldeel bestond uit de Harer Majesteits schepen Karel Doorman, Limburg en Groningen. Aan boord van het vliegkampschip Karel Doorman bevonden zich twee vliegtuigsquadrons. Voor deze reis werd de olietanker Mijdrecht door de marine van de firma Van Ommeren gecharterd als olie en bevoorradingsschip. De schepen, die op 30 mei 1960 platvoetwacht (van vier tot acht uur in de na middag) aanving deden een groot aantal belangrijke en minder belangrijke havensteden aan. Op 16 juni voegde de Mijdrecht, die eerst elders brandstofolie had moeten tanken, zich bij het smaldeel. Tijdens de zeer lange reis werden talloze oefeningen gehouden maar kregen de bemanningsleden ook gelegenheid tot ontspanning. Voor de Nederlandse gemeenschappen in die steden vormde het bezoek van het smaldeel een welkome afwisseling.

Een latere 'Mijdrecht'

In 1970 werd het aan het buitenland verkocht. In 1978 kreeg een vierde schip de naam 'Mijdrecht', een zogenaamde conbulker, die in Gotheborg in Zweden werd gebouwd. Dit schip kreeg in mei 1989 de naam Mainit Bay, werd in 1996 verkocht, en heette toen Siam Sincerety. In de wereld van de scheepvaart is de laatste jaren ontzettend veel gebeurd en daardoor ook bij Van Ommeren. Er varen geen schepen meer met de naam 'Mijdrecht'. Maar toen het laatste schip met deze naam werd verkocht, is de bronzen gedenkplaat verwijderd en

kreeg deze een ereplaats in het kantoor van Van Ommeren Shipping BV op het Wilhelminaplein 28 te Rotterdam.

Geraadpleegde literatuur:

Geschiedenis van de Nederlandse Koopvaardij in de Tweede Wereldoorlog door K.W.L. Bezemer.

Geraadpleegde bronnen:

Archief van de gemeente Mijdrecht

Archief van PHS, van Ommeren Rotterdam

Archief Ministerie van Defensie (Marine)

Scheepvaartmuseum Amsterdam.

Reconstructie van bebouwing en bewoning van Oudhuizen (ca. 1800 – 1857)

Door J.M. Klijn

Deel 1. In en buiten het dorp

Oudhuizen, later samengevoegd met Wilnis en nu deel van de gemeente De Ronde Venen, was tot 1857, met korte onderbrekingen, een zelfstandige gemeente. Wilnis was immers een deel van de Proosdijlanden van St. Jan en na de Bataafse omwenteling in 1798 domeingebied, terwijl Oudhuizen nog steeds een ambachtsheerlijkheid was. Hoewel de gemeente Oudhuizen een eigen gemeenteraad en burgemeester had, was het inwonertal en daarmee de inkomsten van de gemeente te gering om zonder de ambtelijke samenwerking met de aangrenzende gemeente Wilnis te kunnen bestaan. Diverse pogingen tot een volledige samenvoeging van de gemeente Oudhuizen en Wilnis leidden uiteindelijk in 1857 tot een definitieve opname van het grondgebied van Oudhuizen in de gemeente Wilnis.

In dit artikel wordt aan de hand van een reconstructie van de bebouwing en bewoning een beeld gegeven van hoe de gemeente Oudhuizen er in de periode van circa 1800 tot 1857 uitgezien moet hebben. Voor de ligging van de huizen en percelen is gebruik gemaakt van de zgn. minuutplannen van het in 1832 ingestelde kadaster. Oudhuizen bestond uit slechts één kadastrale sectie (sectie A, in 1857 hernoemd tot Wilnis sectie D), verdeeld over vier kaartbladen. De gemeente werd in het westen begrensd door de Wilnise Zuwe, ten zuiden door de rivier de Kromme Mijdrecht en de Geer, ten oosten door de veenkade en de Vinkeveense Wetering en komt in het noorden in een punt samen in het hart van de Ronde Venen [ref. 1]. Het gebied wordt van zuid naar noord doorsneden door de waterweg de Bijleveld en van west naar oost door de Oudhuizerweg. Deze kruisen elkaar bij de tegenwoordige wethouder Bots brug. Meer zuidelijk wordt het gebied van oost naar west doorsneden door de Veldwetering. De tegenwoordig belangrijke wegen als de Korenmolenweg, ir. Enschedeweg en de Gagelweg zijn van veel latere datum dan 1857.

De administratie van het kadaster [ref. 2, 3] geeft inzicht in het eigendom van gebouwen en percelen vanaf 1832, echter niet in de bewoning ervan. Het bevolkingsregister van Oudhuizen uit de periode van 1850 – 1860 is verloren gegaan. Bij de reconstructie is gebruik gemaakt van een staat van inwoners uit 1809 [ref. 4], een staat met opgave van het aantal koeien, paarden en schapen uit 1812 [ref. 5], welke een beeld schetst van de boerenbevolking en een aantal aanvullende bronnen waarin helaas geen vermeldingen van huisnummers aanwezig waren [ref. 6, 7, 8]. Hoofdzakelijk is echter gebruik gemaakt van de overlijdensakten van de burgerlijke stand van Oudhuizen over de periode 1828 – 1857 [ref. 9], waarin ook melding gemaakt wordt van de plaats van overlijden (huisnummer). Hierbij wordt vaak als extra aanduiding “dorp”, “buiten het dorp” en “De Geer” aangegeven. Bij de verdere bespreking zal deze verdeling aangehouden worden, waarbij in dit eerste deel de huizen binnen en buiten het dorp en in een vervolgartikel de buurtschap De Geer aan bod zullen komen.

Oudhuizen dorp

Op kaart nummer 1 is de Kerkstraat en Oudhuizerweg met de daarlangs liggende bebouwing getekend. Het ‘dorp’ van Oudhuizen omvatte de huisnummers 1 tot en met 12 en de NH-kerk, die gemeenschappelijk met Wilnis werd gebruikt. Deze kleine kern moet een hechte gemeenschap geweest zijn, met vanaf de kerk achtereenvolgens de doodgraver (nr. 1), dominee (nr. 4), burgemeester en ambtenaar van de burgerlijke stand (nr. 5), kastelein (nr. 6), slager (nr.

11), bakker (nr. 12) en klompenmaker/schoenmaker (nr. 9).

We gaan dit dorp nu op huisnummer langs. Hierbij is zo goed mogelijk geprobeerd de huisnummering van 1832 aan te houden. Voorzichtigheid bij toepassing van deze nummering is echter geboden. Door de tijd is enerzijds door nieuw gebouwde en anderszijds door afgebrande en/of gesloopte woningen de nummering nogal eens aangepast. Tussen haakjes staan de bijbehorende perceelnummers volgens het kadaster van 1832 vermeld.

ongenummerd (A-174): de NH-kerk op de plaats van het huidige kerkhof, werd in 1739 gebouwd. In 1876 was deze kerk in zodanige staat van bouwvalligheid geraakt, dat de toren instortte en daarmee ook het hele schip van de kerk verwoestte. Een jaar later werd de huidige kerk daarvoor in de plaats gebouwd.

1 (A176): tot 1832 in bezit van predikant Engelbertus Leonardus de Bruijn, daarna Leendert den Ouden en na 1853 in bezit van de Hervormde Diaconie van Wilnis en Oudhuizen.

2, 3 (A177/178/179 en A180/181/182): arbeiderswoningen in bezit van de Hervormde Diaconie. Een deel van deze huisjes staat er nog steeds en is nu bekend als Koningin Julianastraat 19-21. De bewoning kenmerkte zich destijds door een groot verloop.

4 (A184): pastorie van de Hervormde Kerk van Wilnis en Oudhuizen en bewoond door achtereenvolgens de dominees De Bruijn en Dirk Copijn.

5 (A193) : woning in bezit van en bewoond door Jacob van der Does, burgemeester van Oudhuizen.

6 (A194): in bezit van kastelein Cornelis Maaskant. Zijn etablissement ‘De Vergulde Wagen’ diende tevens als raadhuis van de gemeente Oudhuizen. In 1984 is het pand volledig afgebrand.

7 (A200): boerderij van veehouder Simon Brouwer. Zijn veestapel bestond in 1812 uit 30 koeien en 7 schapen en zijn landerijen strekten zich ongeveer 2,5 km lang uit tot aan de Veldwetering. Door de opvolgende eigenaars/bewoners Maarten en Lammert Brouwer (1849), Simon van der Heeden (1877), Leendert Rijlaarsdam (1894) en Cornelis Kooijman (1930) werd de boerderij enige malen verbouwd en herbouwd.

8 (A197): in bezit en bewoond door landbouwer Cornelis van Sevenhoven, in 1887 in bezit overgegaan op Willem van Sevenhoven, die het pand in 1915 liet herbouwen, en 1926 de gezusters Elisabeth Hillegonda en Jansje van Sevenhoven. Het huidige adres is Dorpsstraat 72.

9 (A196): rond 1809 - 1811 waarschijnlijk bewoond door Jan Venecoert, ‘hollebloksmaker’ en Gijsbert

Tukker, schoenmaker, in 1832 in bezit van Gerrit Schaaphuizen. Het pand is in 1913 door de toenmalige eigenaar Evert Jan van Schuppen, koperslager en loodgieter, herbouwd en thans bekend als Dorpsstraat 74.

10 (A190/191/192): huis verdeeld in drie arbeiderswoningen in bezit van de R.C. Armen van Wilnis. De bewoning kent evenals bij huisnummers 2 en 3 een groot verloop, maar betreft onder meer de gezinnen van Gijsbert van Leeuwen en Jan van der Hoorn en Jan Tukker. Het huis werd in 1871 na een brand gesloopt. Metselaar Leonardus Vlasman bouwde daar de huidige woning bekend als Dorpsstraat 61, onder meer bewoond geweest door gemeenteveldwachter Jan Willem Mensink (1909) en schilder Hermanus Willem van Soest (1929).

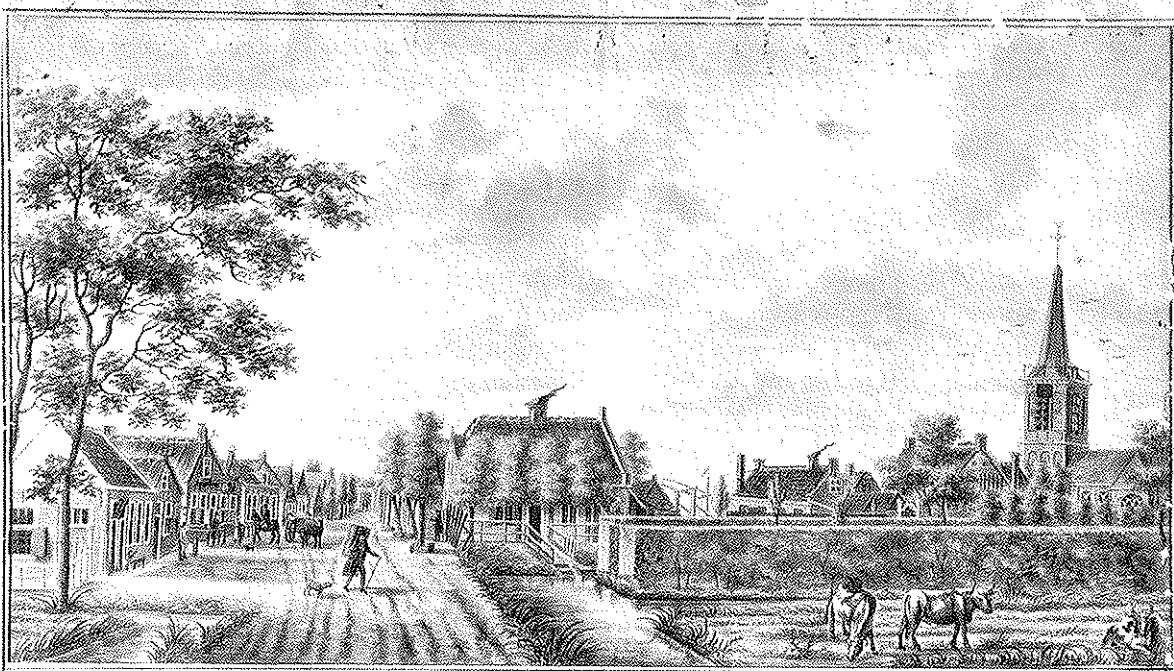
11 (A189): slagerij in bezit en gebruikt door Cornelis Warre. In 1853 werd het pand gekocht door de huisschilder Jan van Harberden. Evenals de naburige panden werd het in 1871 na brand gesloopt en herbouwd door Antje Helmkamp. In 1901 ging het pand in bezit over naar Dirk van Harberden, timmermansknecht.

12 (A188): bakkerij van Hendrik Benekamp (1811), Willem Straatkamp (1832) en later Arie Steen (1832) en Jan Steen (1871) die de bakkerij na de brand in 1871 liet herbouwen. In 1890 overgenomen door Arie van Dijk en in 1925 door bakker Anthonie Marinus Rodenburg. Thans is op het huidige adres Dorpsstraat 65 ijzerhandel J. van Eijk gevestigd.

Een aquarel van C. Jonker uit 1813 geeft een schitterende illustratie van het hierboven geschetste dorp. Links zien we de huizen nummer 9 en 8 en vervolgens, met het hekwerk en uithangbord 'De Vergulde Wagen' (nummer 6) van kastelein Cornelis Maaskant. De overige huizen links behoren tot Wilnis, met in de verte de brug over de Heinoomsvaart. Rechts zien we de bakkerij van Benekamp (nummer 12). Achter de bakkerij zien we het bruggetje in de Kerkstraat, leidend naar de diaconiehuysjes en de pastorie. Uiterst rechts de NH-kerk. De dubbele haag op de voorgrond rechts behoorde tot de tuin van de pastorie, en leidde in het verleden naar een eveneens tot de pastorie behorend theekoepeltje, zoals dat op een eerdere gravure van 1770 is afgebeeld.

Oudhuizen buiten het dorp

Oudhuizen buiten het dorp omvatte de huisnummers 13 t/m 39. De nummers 13 t/m 37 lagen aan weerszijde van de huidige Oudhuizerweg, vanaf de ir. Enschedeweg tot aan de Veenmolen toe. De nummers 38 en 39 lagen meer zuidwaarts: nummer 38 in het verlengde van Donkereind, thans Korenmolenweg, en nummer 39, het zogenaamde Veldhuis, was alleen door het land bereikbaar en is thans bekend als Veldhuisweg 2. De huizen aan de zuidkant van de Oudhuizerweg hadden voornamelijk

Het Gesigt van Wilnis en Oudhuizen van het Oosten te zien.

Aquarel uit 1813 van C. Jonker

een agrarische functie. De bijbehorende landerijen strekten zich over ongeveer 2,5 km uit tot aan de Veldwetering. Aan de noordkant treffen we naast arbeiderswoningen de woningen en bedrijven van ambachtslieden aan: een timmerwerkplaats, scheepswerf, grutterij, smederij en aan het eind een korenmolen. Het gebied achter deze woningen bestond grotendeels uit water. In het gemeenteverslag van 1855 [ref. 10] wordt opgesomming gegeven van de bedrijvigheid in Oudhuizen: "*Opgaaf der voornaamste fabrieken en van haren toestand: een koornmolen en een grutterij. De ambachtslieden zijn 1 broodbakker, 1 kledermaker, 1 'scheepmaker (2 knechts), 1 schoenmaker, 1 smid (1 knecht), 1 schilder (1 knecht), 1 timmerman en metselaar (5 knechts)*".

13 (A221): in 1809 was de boerderij in gebruik door Arie Burggraaf met een veestapel van 29 koeien en 13 schapen. In 1832 was de boerderij in bezit van Albertus Jan Klaus, veenman te Mijdrecht en in 1849 van Joan Flug, burgemeester van Breukelen.

14 (A224): boerderij in 1809 in gebruik door Jacob van Eijk en in 1832 in bezit van Albert Garskamp, veenman te Wilnis. In 1847 kwam deze in bezit van de familie Van Sevenhoven. De boerderij heeft, evenals nummer 13, uiteindelijk het veld moeten ruimen voor de aanleg van de ir. Enschedeweg.

15 (A238): boerderij in 1809 bewoond door Willem van der Vaart in 1809 en sinds die tijd in bezit van de familie Van der Vaart. De boerderij werd in 1896 door de weduwe van Maarten van der Vaart verkocht aan de Levensverzekering Maatschappij "Utrecht", die de boerderij rond 1900 herbouwde. Deze nieuwe boerderij ('Vee- en zomerlust') staat op het huidige adres Oudhuizerweg 2-4.

16 (A163/164/165): drie woningen in bezit van Jacobus de Groot, metselaar, die ook in een van drie woonde, later in bezit van Feike Feikes, timmermansknecht, Jan Verhoef (1849), schipper en veerman en Dirk Verhoef (1873), schipper.

17 (A162): huis in 1832 in bezit van predikant Engelbertus Leonardus de Bruin. In 1874 door schipper Marinus Verhoeff gesplitst in drie woningen (D1131/D1132/D1133). Thans op deze locatie Oudhuizerweg 19.

17A (A244): bezit als huisnummer 21.

18 (A139): huis in 1832 in bezit van Gerrit Schaaphuizen. In 1871 door koopman Jan Bellersen gesplitst in drie woningen (D1134/1135/1136). Thans op deze locatie Oudhuizerweg 27.

19 (A138): in 1809 bewoond door Gijsbert van der Kol, visser, in 1832 in bezit van weduwe Gijsbert van der Kol en na 1835 in bezit en bewoond door haar neef Cornelis Burger, veenman. Het huidige adres van deze locatie is Oudhuizerweg 29.

20 (A136): in 1832 in bezit en bewoond door Maarten Haring, gemeentebode en veldwachter. In

1864 ging het bezit over op Maarten Haring jr., die hier een scheepmakerij vestigde. De locatie is nu bekend als Oudhuizerweg 31 (drukkerij Avanti).

21 (A246): huis van weduwe Gerbrand Westveen, in 1859 door erflating naar Gerbrand Westveen, veerschipper te Wilnis. Het huis werd in 1873 gesloopt en herbouwd. In 1873 ging het eigendom over op Klaas Westveen, veehouder te Wilnis. Huidige adres van deze locatie is Oudhuizerweg 6.

22 (A132/133): in bezit van Cornelia van der Kroegen. In 1838 zijn beide percelen gekocht door Teunis Korver, veenman, die beide woningen samenvoegde (perceel D957). In 1887 gekocht door melkslijter Antonie van Ackooij. Op deze locatie thans Oudhuizerweg 43.

23 (A264): in 1832 in bezit van Jan Eijkelhof, veenman te Mijdrecht. In 1842 ging het eigendom over op Zegert Eijkelhof, bouwman te Oudhuizen, die het huis in 1866 sloopte, in 1871 herbouwde en in 1890 verkocht aan landbouwer Arie van Zutphen. Het eigendom gaat in 1918 in eigendom over op Gerrit Korver, veehouder, getrouwd met Ijje van Zutphen. Aan haar dankt waarschijnlijk het pand, thans nog aanwezig op Oudhuizerweg 18, de naam 'Ijda's Hoeve'.

24 (A106): woning in bezit van Cornelis Rademaker, ontvanger te Wilnis, wordt gekocht door Klaas en Jan Verhoef, schippers en gaat in 1875 in eigendom over op Marinus Verhoef. In 1877 wordt het huis gesplitst in twee woningen.

25 (A277): het huis was evenals het naburige nummer 23 in bezit van Jan Eijkelhof en ging in 1842 in eigendom over op Zegert Eijkelhof. Het huis is in oorsprong omstreeks 1800 gebouwd en thans bekend als Oudhuizerweg 24 ('Eijkelhoeve').

26 (A102 en A101a): woning en scheepmakerij van Jan Stam. Op de tekening is duidelijk de scheepshelling aan de Bijleveld te herkennen. In 1864 werd het verkocht aan Gerrit van Leeuwen, melkslijter te Amsterdam. Of het op dat moment nog een functie als scheepmakerij had is niet bekend, maar in 1871 wordt het perceel gesplitst in zes percelen met op ieder een woonhuis. Deze locatie is thans bekend als Oudhuizerweg 65.

27 (A100 en A100a): huis en grutterij van Jan van der Meer. Deze grutterij bestond waarschijnlijk al geruime tijd, want vermeldingen in notariële akten van een grutterij in Oudhuizen gaan tenminste terug tot 1718. In een grutterij werd voornamelijk boekweit tot grutten gebroken. Dit was goedkoop voedsel en werd als pap gegeten. De boekweit werd eerst op een eest gedroogd en vervolgens vermalen in de rosmolen. Het bedrijf is sinds 1849 voortgezet door de familie Bots: in 1849 Henricus Bots, in 1873 Gerardus Albertus Bots, beiden grutter en in 1925 Paulus Henricus Bots, graankoopman. Het huidige bedrijf Bots Huisdiervoeders is nog steeds op deze locatie gevestigd en heeft als huisnummer 67

Oudhuizen bij de Bijleveld (huidige Wethouder Botsbrug) ca. 1910 Links het woonhuis van grutter Bots (nr. 27). Rechts de boerderij vermeld onder nr. 28.

28 (A291): boerderij van Albert Garskamp, veenman. De achtereenvolgende eigenaren waren Hendrik van Rooijen (1837), Gijsbert van Mourik (1863), landbouwer, en Johannes Eijkelenboom (1882), veehouder. Het huidige pand op deze locatie (Oudhuizerweg 28) stamt uit 1924 en is gebouwd in opdracht van de toenmalige eigenaar Cornelis van Oostveen.

29, 30 (A90 en A89): woningen van Albert Garskamp, verkocht aan Maarten den Ouden en vervolgens Elbert van der Veer (1862), Abraham Broere en Jan van Vliet (1888), Jannetje Oostwaard (1895) en Albertus de Graaf (1904). Het huidige adres van deze locatie is Oudhuizerweg 71-73.

31 (A303): boerderij van Jan Dionys Viruly, koopman te Rotterdam, verkocht aan Arie Korver, veenman te Oudhuizen en later (1840) aan Jan Vis, eveneens veenman te Oudhuizen. Het huidige adres is Oudhuizerweg 34.

32 (A324): boerderij van veenman Arie Korver en waarschijnlijk ook door hem bewoond. In 1842 gaat deze in eigendom over op zijn dochter Elizabeth Korver en na haar overlijden in 1882 naar Jacob Dam, gehuwd met Trijntje Korver (een kleindochter van Arie). In 1891 neemt zoon Dirk Dam het bedrijf over. De boerderij, in oorsprong daterend uit 1642, is thans een rijksmonument en bekend als Oudhuizerweg 42.

33 (A63 en A64): twee woningen van Cornelis Rademaker, ontvanger te Wilnis, gesloopt in 1852

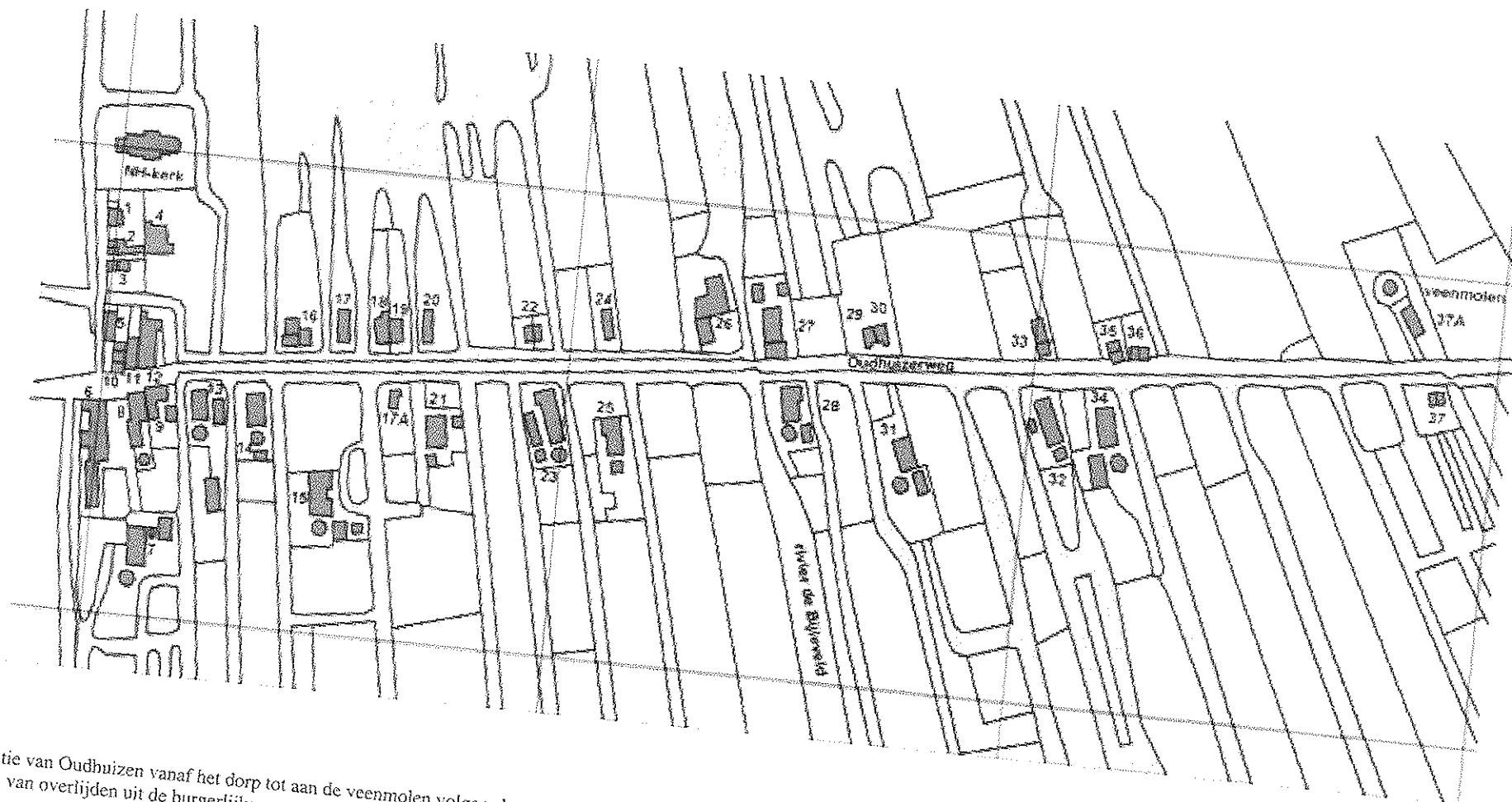
door de toenmalige eigenaar Dirk Tijsterman, grof- en hoefsmid.

34 (A326): boerderij van Thijmen Versloot, in 1832 in bezit van zijn weduwe. In 1836 bewoond door Jan Cornelis Versloot. Het wordt tussen 1836 en 1838 verkocht aan Hendrik van Rooijen, ontvanger der belasting. In 1838 wordt het gekocht door Arie Korver (zie nr. 32). Het blijft echter kennelijk bewoond door de familie van Rooijen. In 1846 doet Leendert van Rooijen, 51 jaar, schipper, aangifte van het overlijden van zijn zoon Jacobus in huis nummer 34. Het huidige adres is thans Oudhuizerweg 50.

35 (A59 en A60): twee woningen van de Hervormde Diaconie. De namen van bewoners op deze huisnummers zijn Harmanus Middelkoop, 34 jaar, arbeider, die in 1834 aangifte van het overlijden van zijn 88 jarige vader doet, en Huibert van der Poel, 36 jaar, arbeider. Het bezit gaat pas in 1921 over op schipper Willem Korver.

36 (A57 en A58): twee woningen van Dirk Oudshoorn, bouwman te Oudhuizen. Onder dit huisnummer worden een groot aantal namen van bewoners aangetroffen, waaronder Verbruggen, Versluis en Oppelaar.

37 (A360 en A361): twee woningen van de Rooms Katholieke Armen van Wilnis, worden in 1892 verkocht aan Willem Kruiswijk. De bewoning van deze woningen laat de namen zien van Gijsbert van Leeuwen en Gijsbert Kopier. Het huidige adres van deze locatie is Oudhuizerweg 62.

Situatie van Oudhuizen vanaf het dorp tot aan de veenmolens volgens het kadaster van 1832. De aangebrachte nummering is geconstrueerd aan de hand van diverse bronnen, voornamelijk de akten van overlijden uit de burgerlijke stand van Oudhuizen. De aanduiding Oudhuizerweg is een verwijzing naar de huidige straatnaamgeving, die in 1832 nog niet bestond.

37A (A30 en A30a): veenmolen en bijbehorend huis, in 1832 in bezit van Jan de Vries, timmerman. Tussen 1832 en 1841 gaan de molen en huis in eigendom over op molenaar Jan Pikker, in 1841 naar Thimotheus Paddenburg en in 1856 naar Klaas van der Does. De locatie is nu bekend als Oudhuizerweg 109.

Referenties:

1. Procesverbaal grensbepaling van Oudhuizen, 1832, GAW inv. nr. 218.
2. Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel (OAT) gemeente Oudhuizen (later Wilnis).
3. Kadastrale leggers betreffende Wilnis sectie D (Oudhuizen), 1832 – [1940], GAW inv. nr. 646-650.
4. Staat van inwoners van Wilnis, Westveen en Oudhuizen, ingedeeld volgens huisnummering, 1809, GAW inv. nr. 146.
5. Opgave van het aantal koeien, paarden en schapen, 1812, GAW inv. nr. 139.
6. Opgave aantal deuren en vensters in gebouwen te Wilnis, Westveen en Oudhuizen, 1810, GAW inv. nr. 137.
7. Lijst van opgeroepen inwoners van Wilnis en Oudhuizen voor het oefenen met de

brandspuit, 1805, GAW inv. nr. 153.

8. Staat van stemgerechtigde burgers binnen de gemeenten Wilnis en Oudhuizen, 1811, GAW inv. nr. 143.
9. Burgerlijke Stand Oudhuizen, overlijden 1827 – 1857, GAW inv. nr. 175, 278.
10. Gemeenteverslagen Oudhuizen, 1855/1856, GAW inv. nr. 210.

Literatuur:

1. Bruijne, F.H. de, "De Ronde Venen, Een sociaal-geographisch studie van een gedeelte van het Hollandsch-Utrechtsch weidelandschap", Rotterdam-Utrecht, 1939.
2. Linden, H. van der, "De Cope, Bijdrage tot de rechtsgeschiedenis van de openlegging der Hollands-Utrechtse laagvlakte", Assen, 1956.
3. Bloed, Drs. A., e.a., "Van Wildernis tot Ronde Venen, grepen uit de geschiedenis van Wilnis", 1984.
4. Ginkel-Meester, Saskia van en Lagers, Hans, "De Ronde Venen, geschiedenis en architectuur", Monumenten-inventarisatie Provincie Utrecht, SPOU-Utrecht, 2001.

Zij waren de grondleggers van wat de Ronde Venen zijn geworden

door Joop Frankenhuizen

Deel 1. De familie Verdam

Wie over de periode 1790-1900 de verslagen van de gemeenteraden van de Rondeveense dorpen leest komt met grote regelmaat de namen Verdam en Van Wieringen tegen. Samen met anderen vormen zij de gemeentebesturen en bepalen daarmee in hoge mate het wel en wee van de inwoners en de ontwikkeling van het gebied van de ronde venen. Stamboomonderzoek laat zien dat veel van de bestuurders in die tijd aan elkaar verwant zijn zodat gesproken kan worden van een familieaangelegenheid.

Inleiding

De naam Verdam. De ene keer kom je de naam tegen als burgemeester, een andere keer als gemeentesecretaris, dan weer als notaris, raadslid, veenbaas, lid van één of meer polderbesturen en grootgrondbezitter. Notaris Anthonij Verdam is burgemeester en secretaris van Vinkeveen. Zijn vader, Adrianus Verdam, is notaris in Mijdrecht. Dat Adrianus Verdam de vader is van Anthonie weet men omdat deze laatste soms wordt aangeduid als Anthonie Azn. Dat Mijdrechts burgemeester Jacob Verdam de jongere broer is van notaris Adrianus Verdam en getrouwd is met Geertruida van Wieringen, blijkt uit stamboomonderzoek. Daaruit blijkt ook dat haar broer, de rijke veenbaas Hendrik van Wieringen, 62 jaar oud was toen zijn derde zoon met de naam Klaas werd geboren. Eerdere Klazen waren jong overleden. Deze laatste Klaas van

Wieringen, grootgrondbezitter, turfschipper en veenbaas, zou later huwen met de in Mijdrecht nu nog bekende mevrouw Van Wieringen. Een studie naar de familiebanden toont naast de namen Verdam en Van Wieringen ook de namen Benekamp, Eijkelhoff, Van der Does, De Voogt en Westveen. Veel leden uit die families blijken door huwelijken aan elkaar verwant geworden en zijn zonder uitzondering allemaal lidmaat van de Nederlands Hervormde Kerk. Velen hebben daarin zelfs een bestuursfunctie. Ruim een eeuw lang hebben deze families het bestuur van en daarmee de relatie tussen de Rondeveense dorpen bepaald. Vinkeveen vormt hierop een uitzondering. De kortstondige (familie)relatie eindigt daar in 1841 wanneer burgemeester en notaris Anthonie Verdam overlijdt.

Het erfgoed

De broers Adrianus en Jacob Verdam leven in een tijd van grote maatschappelijke, geografische en politieke veranderingen en samen hebben ze in het gebied van de rondevenen een onuitwisbare afdruk achtergelaten. Kunnen zij dan de grondleggers genoemd worden van wat het gebied nu is geworden? Naast (en misschien wel door) hun functies in het openbare leven hebben ze in een groot veenderijbedrijf op poten kunnen zetten. Daarmee rijk geworden hebben ze hun kinderen en kleinkinderen een goede opvoeding kunnen geven. Mijdrecht komt zelfs de eer toe enkele grote zonen te hebben geleverd. Het zijn de professor en hoogleraar letterkunde Jacob Verdam, zoon van de in Mijdrecht geboren Hendrik Verdam en voornaamste schrijver van het alom bekende Middelnederlands woordenboek. De vader en moeder van deze Jacob Verdam zijn beide jong gestorven. Vader Hendrik werd 34 jaar en moeder Mijntje 31 jaar. De dan nog minderjarige Jacob blijkt lange perioden woonachtig in Mijdrecht. Niet onwaarschijnlijk is hij daar verder door zijn tantes grootgebracht. Een andere grote zoon is professor en hoogleraar wis- en natuurkunde Egidius Verdam. Geboren in Mijdrecht en zoon van notaris Anthonie Verdam. Hij promoveerde in eerste instantie op een proefschrift over bedijkingen.!

De huidige gemeente laat veel beelden zien van wat de Verdammen en Van Wieringens hebben bereikt. Het zijn de drooggemaakte polders, die deels onder hun bestuur tot stand kwamen. Maar echte eerbewijzen voor die grondleggers kent de gemeente niet. Geen standbeelden of straatnaambordjes. De begraafplaats naast de N.H. Kerk in Mijdrecht toont nog het enige dat aan de familie Verdam herinnert. Het is de 150 jaar oude grafsteen. De slopershamer heeft echter al een tijdje klaargelegen om de grafsteen op te ruimen. Het graf levert geen geld meer op en onderhoud is duur. Gelukkig schijnt de sloop nu te zijn uitgesteld. De levensgeschiedenis van de Verdammen en de Van Wieringens is te groot om in één aflevering van dit blad te vermelden. In deze aflevering gaan we in op de oorsprong van de Mijdrechtse tak van de familie Verdam en dan met name het leven van burgemeester Jacob Verdam. In één van de volgende afleveringen besteden we aandacht aan het leven van zijn broer Adrianus Verdam, diens zoon Anthonie en de kinderen van burgemeester Jacob Verdam. Weer later diepen we de Mijdrechtse tak van de familie Van Wieringens uit.

De oorsprong

De Mijdrechtse tak van de familie Verdam vindt haar oorsprong in Nieuwkoop. In 1658 melden de kerkarchieven van de toen nog Gereformeerde Kerk

aldaar het huwelijk tussen Arjen Pietersz. Verdam en Neeltje Jacobs Van Wieringen. Hun zoon Pieter Arisz. huwt Jaapje Davids Hoffaart. Uit dat huwelijk komen negen kinderen. Eén ervan is David, geboren op 17 april 1701. Op 29 augustus 1729 trouwt deze David Verdam in Wilnis met de op 3 november 1700 aldaar geboren Adriana Anthonies (dochter van Anthonie) Van Bemmel. Het echtpaar blijft in Nieuwkoop wonen en krijgt vijf kinderen. Eén ervan is Anthonie. Hij wordt geboren 19 februari 1730. In februari 1761 laat hij zich met attestatie vanuit Nieuwkoop inschrijven bij Gereformeerde Kerk te Mijdrecht. Hij is dan 31 jaar oud en van beroep veenman. Eerder al, op 30 maart 1758, had zijn toekomstige echtgenote, de in Wilnis woonachtige Helena Berkel, dat gedaan. Op 26 april 1761 trouwen beiden in de kerk te Wilnis. Het echtpaar gaat in Mijdrecht wonen en krijgt daar een groot aantal kinderen. Voor zover is na te gaan blijven er negen in leven. Eén ervan is Jacob Verdam, geboren te Mijdrecht op 22 december 1774.

Jacob Verdam

Jacob Verdam begint zijn carrière in 1796 als subsecretaris van wat dan nog het gerecht Mijdrecht heet. Hij is daarnaast ook secretaris van het gerecht Wilnis en Westveen. Tot 1856 is hij beurtelings griffier van het vrederecht, gemeentesecretaris, raadslid, wethouder en burgemeester van Mijdrecht, Wilnis en Oudhuizen. In 1820 eerst nog tijdelijk schout, daarna in 1825 officieel burgemeester van Mijdrecht. Daarnaast zit hij in diverse polderbesturen. Na de breuk met de bestuurders van de Hollandse polders (Waverveen e.o.) komt hij in het presidium van de acht Stichtse polders. Tot op hoge leeftijd is hij politiek actief. In december 1851 geeft hij te kennen af te treden als burgemeester. Hij is dan 77 jaar oud. Te oud om nog langer de functie van burgemeester te vervullen. De nieuwe gemeentewet van Thorbecke is wat dat betreft duidelijk. Jacob Verdam overlijdt op 15 december 1856 op 82-jarige leeftijd. Hij is dan wethouder en ambtenaar van de burgerlijke stand van Mijdrecht. Op 9 december 1856, een week vóór zijn overlijden, registreert hij nog het overlijden van Geertrui Lagerman, oud acht maanden en ondertekent dat persoonlijk. Op 10 december 1856 woont hij nog een raadsvergadering bij. Zijn hele leven heeft in het teken van het water gestaan.

Bestuurder en politicus

Al op jonge leeftijd wordt Jacob Verdam geconfronteerd met de politiek. Als hij 21 jaar oud is komen de ingezetenen van de Ronde Venen in opstand tegen de gevestigde orde. De plaatselijke bestuurders worden verjaagd en het volk van Mijdrecht kiest een nieuw gemeentebestuur. Het zijn de rumoerige jaren van de Bataafse omwenteling

Burgemeester Jacob Verdam. Missie volbracht

waarin hij opvalt als subsecretaris van het gerecht Mijdrecht en later de gemeente Mijdrecht. Nauwgezet en in een keurig handschrift beschrijft hij de vaak rumoerige volksvergaderingen. In februari 1798 wordt hij aangesteld als secretaris van het nieuwe 'comité tot de criminele justitie'. Het omvat een aantal mensen, dat onder leiding van de officier van justitie Joshua Ottens recht gaat spreken. Niets in de dorpen Mijdrecht en Wilnis blijft nog geheim voor Jacob Verdam. Het einde van de hoge rechtspraak in Mijdrecht is echter in aantocht. In maart 1798 besluit het intermediair administratief bestuur van het voormalige gewest Utrecht "de uitoefening van de jurisdictie door de zoogenaamde hooge heerlijkheid in dit voormalige gewest te vernietigen en dezelve aan den Hove (Utrecht) te demanderen". Zijn laatste verslag als secretaris van het gerecht Mijdrecht dateert van april 1798. Hij meldt dan dat het provisioneel (tijdelijk) bestuur van Mijdrecht is ontbonden en vernietigd "als plaats maakende voor een door hen lieden te dien einde benoemd gemeentebestuur". Een historisch schrijven, waarmee hij in feite de geboorte van de gemeente Mijdrecht bekend maakt.

"Heerschzucht en geldverspilling"

Sinds zijn intrede in 1797 als secretaris van het voormalige gerecht Mijdrecht is Jacob Verdam betrokken bij de droogmakerijen. Hij valt vooral op door zijn houding tijdens het droogmaken van de polder de Eerste Bedijking. (dat is de polder ten noorden van de N201 waar nu o.a. de Tienboerenweg door heen loopt). Wegens geldgebrek kunnen en willen de ingelanden in die polder niet meedoen met het droogmaken. De droogmakerij komt dan in handen van de provincie

Utrecht. De schout van Mijdrecht en vijf directeuren krijgen het beheer in handen. Jacob Verdam is secretaris. Namens de ingelanden vormen zij de directie en worden zelfs bekleed met openbaar gezag. Omdat de verveningen doorgaan totdat de ringdijk is gesloten, krijgen zij in feite ook de veenderij te beheren en dat zal ze geen windeieren leggen. De sluiting van de ringdijk om de polder is in 1791. Het droogmalen van de Eerste Bedijking kan beginnen. Maar van echt droogmalen komt voorlopig niet veel terecht. In augustus 1797 krijgt Jacob Verdam er functioneel mee te maken. De ingezette stoommachine is technisch slecht, waardoor het boven water gekomen land weer snel onder loopt. Het comité tot zaken van de Mijdrechtse droogmakerij wil in plaats van de 'vuurmachine' weer watermolens inschakelen en legt de beslissing daarover in handen van de volksvergadering. Het gevolg is ruzie met de provincie. Het provinciaal bestuur laat weten dat een grondvergadering daarover niet kan beslissen, het volk mist nu eenmaal de kennis. Een maand later komt het onderwerp weer aan de orde. Het verweer van het volk van Mijdrecht is dat ze door de provincie nooit echt zijn geïnformeerd over de gang van zaken. Had men watermolens gehouden, dan had de droogmaking binnen twee jaar voltooid kunnen zijn en wel voor minder dan 100 duizend gulden. Nu met de nieuwe machine en zijn vele gebreken is dat vijf keer zo veel geworden.

Jacob Verdam heeft voor de houding van de provincie geen goed woord over. "Heerschzucht en geldverspilling, zonder dat het volk daarover kan beslissen", schrijft hij in zijn verslag. Al snel worden, naast het kreupele stoomgemaal, vier vijzelen en vier schepradmolens ingezet. Maar het blijft dweilen met de kraan open. Keer op keer staat de Mijdrechtse Zuwe (nu de N201) onder water en moet de gemeente Mijdrecht handenvol geld uitgeven om de weg te repareren teneinde de verbinding met Uithoorn in stand te houden. Decennia lang dringt burgemeester Jacob Verdam via zijn gemeenteverslagen er bij de provincie op aan iets aan de molens te doen, maar de reactie op de Mijdrechtse klaagzangen blijft lauw. In 1817 brandt het machinegebouw af. "De polder is pas voor 2/3 deel drooggemalen", meldt de gemeente in haar jaarverslag. Dat lijkt echter lichtelijk overdreven of politiek beïnvloed, want in een rapport uit 1808 schreef Jacob Verdam, op last van koning Lodewijk Napoleon: "Eerste bedijking reeds geheel verveend en drooggemaakt, wordende echter in die droogmakerij, thans nog enig bovengekomen veen, dat overgeschoten was, weggetrokken".

Het gemaal wordt herbouwd, maar blijkt dan te veel brandstof te gebruiken. In 1830 is het geduld op. Het gemaal wordt deels verkocht en afgebroken. Het malen gaat door, maar aanvullende maatregelen zijn

onafwendbaar. In 1836 roept Koning Willem I een commissie bijeen om te zorgen voor die maatregelen. Zitting hebben Jacob Verdam, Hendrik van Wieringen en Anthony Verdam Azn. In 1838 grijpt het Rijk in met het inzetten van schepradmolens in gangen. In 1845 kunnen de eerste percelen land worden verkocht. Wegens zijn vele verdiensten wordt Jacob Verdam door Z.M. benoemd tot ridder in de orde van de Nederlandsche Leeuw.

Tiërcering

Naast secretaris van de Mijdrechtse droogmakerij is Jacob Verdam ook gemeentesecretaris van Mijdrecht en Wilnis. In 1806 wordt koning Lodewijk Napoleon ingehuldigd en blijken de eerder weggejaagde bestuurders het pluche van hun zetels weer te hebben bezet. Vier jaar later is Nederland zelfs een deel van Frankrijk geworden en is gemeentesecretaris Verdam gedwongen zijn verslagen in de Franse taal te schrijven. De inlijving duurt maar kort. Frankrijk is niet echt geïnteresseerd in die eigenwijze Hollanders, alleen hun centen zijn belangrijk en die hebben zij inmiddels binnen. In 1811 wordt Jacob Verdam geconfronteerd met de gevolgen van de Franse bezetting. De tiërcering van de staatsschuld is een feit. In één klap wordt de uit te betalen rente door het Rijk tot eenderde teruggebracht. Het Rijk heeft chronisch geldgebrek en rentebetalingen aan geldschieters vormen op dat moment de helft van de rijksbegroting. De voornaamste Mijdrechtse geldschieder is de Mijdrechtse veenderij. Ruim 4 ton is in de loop der jaren door de veenlieden als waarborgspenningen in staatsobligaties belegd. De inleg dient om het verveende en tot water geworden land in de toekomst droog te malen en daarnaast om uit de renten de dorps- en polderlasten te betalen. De tiërcering zet echter alles op zijn kop. Forse bezuinigingen zijn het gevolg en Jacob Verdam ziet zelfs zijn traktement als gemeentesecretaris benedenwaarts bijgesteld. Ondanks de bezuinigingen gaat het 'turven' onverminderd door. Steeds meer land wordt water en steeds meer land gaat over in andere handen. Handel in veenland is anno 1811 nog steeds big business.

Ordonnanties en publicaties

In 1814 komt koning Willem I en met hem begint voor Verdam een periode van grote maatschappelijke veranderingen. Nederland wordt verder op Franse leest geschoeid. De gemeentesecretaris krijgt de ene na de andere ordonnantie onder ogen en publiceert bijna aan de lopende band verordeningen. In april 1818 laat hij weten: "Door den assessor (wethouder) A. Verdam (zijn broer) is te kennen gegeven dat diverse klagen bij hem zijn ingekomen omtrent de veiligheid der

weg veroorzaakt door het loslopen van groote kwaadaardige honden, hebbende hij zelve ooggetuige geweest dat zulke honden de menschen op de weg hebben aangevallen. Waarom hij proponeerde hier in door gepaste maatregelen dadelijk te voorzien. En is na deliberatie goedgevonden en tot dat bij het te ontwerpen reglement van policie in nader zal zijn voorzien, het loslopen van alle groote honden te verbieden op poene dat denzelven dadelijk zullen worden doodgeslagen waar toe den veldwagter en jusitiedienaar werden ontboden en gelast. Zullende de secretaris hier van dadelijk eene gepaste publicatie uitvaardigen".

In november 1820 overlijdt Mijdrechts schout en gadermeester H. A. van Doorn van Noord Scharwoude. Gedeputeerde Staten van Utrecht staan toe dat Jacob Verdam diens functie tijdelijk waarneemt. In december wordt hij bij Koninklijk Besluit officieel benoemd tot schout van Mijdrecht. Daarnaast blijft hij gemeentesecretaris. 1821 wordt een zwaar jaar voor de nieuwe schout annex secretaris. Het begint met de vaststelling dat de invoering van het metrieke stelsel stagneert. Het is in Mijdrecht nog niet verder gekomen dan gewichten en ellenmaten. Hij schrijft: "De gehechtheid aan het oude stelsel voorkomt niet dat er hier en daar oogluikend nog gebruik van gemaakt wordt". Dan vindt de gemeenteraad dat Verdam als gemeentesecretaris nog steeds te veel verdient. Om de gemeenterekening over 1821 sluitend te krijgen wordt zijn traktement verlaagd van 165 naar 100 gulden per jaar. Tot overmaat van ramp blijkt aan het eind van het jaar dat zijn gemeenteontvanger fraude heeft gepleegd. Officieel heet het dat A.J. Klaus (met tussenpozen ook schout en secretaris van Wilnis en Oudhuizen) meer belastingen heeft geïnd dan verschuldigd waren. De cohieren over 1819 t/m 1821 zijn onvindbaar en Klaus zelf is voortvluchtig. Klaus wordt 'gesuspendeerd' en ontslagen. In juli 1825 wordt Jacob Verdam bij Koninklijk Besluit benoemd tot burgemeester en secretaris van Mijdrecht. De titel schout is definitief verleden tijd geworden. In 1827 wordt Verdam penningmeester van het veenderijfonds. Hij krijgt dan een groot opgebouwd vermogen te beheren.

Oorlog, cholera en geldgebrek

In 1831 is cholera in aantocht. Op bevel van de gouverneur in Utrecht moet de burgemeester badkuipen aanschaffen. De zuinige Verdam laat weten dat de boeren grote troggen hebben, die ook geschikt zijn voor het doel dat de heer gouverneur voor ogen staat. Voortvarend laat hij vervolgens de gemeente in wijken verdelen en wijkmeesters aanstellen om melding te maken van gevallen van cholera. Het zijn de eerste geschreven

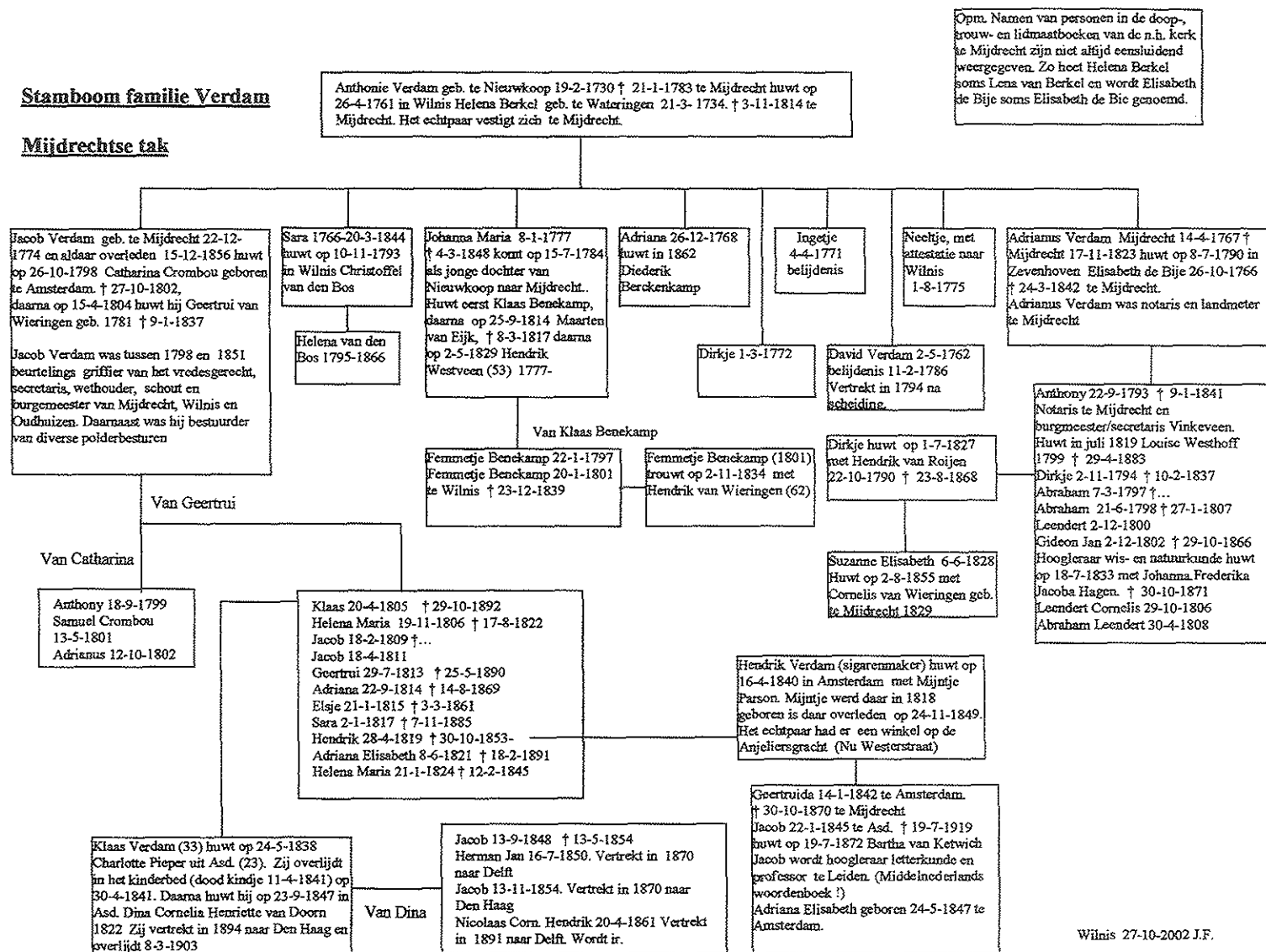

Deze stamboom van de Mijdrechtse tak van de familie Verdam over de periode tussen 1730 en 1903 is zo nauwkeurig mogelijk weergegeven. Dat betekent niet alleen aandacht voor de mannelijke nazaten, maar ook voor de vrouwelijke. Daarnaast zijn ook enkele aangetrouwden vermeld voor zover deze hebben bijgedragen aan de vorming van de Rondeveense gemeenten.

De informatie werd verzameld uit de doop-, trouw- en begraafboeken van de toenmalige gereformeerde gemeenten te Nieuwkoop en te Mijdrecht; het Centraal bureau Genealogie te Den Haag; het bevolkingsregister en de burgerlijke stand van de gemeenten Mijdrecht en Wilnis.

Stamboom familie Verdam

Mijdrechtse tak

wijkindelingen van Mijdrecht. In zijn voorlichting aan de bevolking laat hij weten dat braakloop (zo heette de cholera toen) niet besmettelijk is. Wel waarschuwt hij voor heftige gemoedsbewegingen en angstvallige vrees. Onmatigheid in het gebruik van spijs en drank is slecht. “Zorg voor reinheid, zuivere lucht en eet geen onrijpe vruchten”.

Het is 6 december 1834. De Mijdrechtse schutters die in België in 1830 aan de 10-daagse veldtocht hebben deelgenomen moeten worden bedankt en “eenvoudig maar gul onthaald”. Het mag dus niet te duur worden. Gelukkig is het toevallig vandaag net de verjaardag van de kroonprins, een goede gelegenheid dus om de viering er van te combineren met het bedanken van de schutters. Er wordt gevlagd, het rechthuis is versierd en verlicht en er is een erepoort met een gepast opschrift. Om 5 uur zijn achttien met name genoemde schutters bijeen en luisteren naar de toespraak van burgemeester Verdam. In wijdse bewoordingen memoreert deze het jaar 1830: “toen oproer en geweld aangevuurd door helsche buitenlandsche staatkunde (België) het vaderland met een volstreckte ondergang bedreigde en de noodzaak van de verdediging van den vaderlandschen grond. Dank voor Uwe betoonde

volwaardige gehoorzaming aan de Wet en het krijggsbestuur en voor de moed en volharding door U aan de dag gelegd”.

In 1839 laat de gemeentesecretaris Jacob Verdam het schrijfwerk over aan zijn zoon Klaas. Daarmee komt tevens een eind aan zijn in keurig handschrift geschreven verslagen.

Wilnis, een zaak apart

Zijn hele leven als bestuurder is Jacob Verdam geconfronteerd geweest met geldgebrek, voornamelijk veroorzaakt door de hoge kosten van het onderhoud van de zuwen en door belastingontduiking. Het gaat vooral om de opcenten op sterke drank. Die opcenten komen onvoldoende binnen omdat sterke drank in de omliggende dorpen goedkoper is. Smokkel is het gevolg en daar kan weinig aan gedaan worden. De gemeentegrenzen zijn lang en er is maar één veldwachter. Een ander probleem vormt de broodzetting. Bakkers nemen het niet zo nauw met de broodprijs ondanks allerlei publicaties en ordonnanties. In Mijdrecht is het brood duur en veel mensen gaan naar het goedkopere Uithoorn. Het gevolg is dat ook de opcenten op het gemaal (tarwe, rogge enz) minder

Opname van het linkerdeel en het rechterdeel van de grafsteen van de familie Verdam zoals nu nog aanwezig op het kerkhof van de Nederlands Hervormde Kerk te Mijdrecht. De grotendeels verweerde steen met nauwelijks nog leesbare tekst bevindt zich links van de ingang. In het graf liggen Jacob Verdam, zijn dochters Geertrui, Adriana, Elsje, Sara en Adriana Elisabeth en zijn kleinkind Geertruida (dochter van zoon Hendrik) Zijn vrouw, Geertrui van Wieringen, ligt elders begraven. De tekst onder aan de steen luidt: Zalig zijn de dooden die in den Heer sterven. Dat zij rusten van hunnen arbeid. En hunnen werken volgen hen. Openb. 14-13

opbrengen dan begroot. Verdam en zijn nieuwe gemeenteontvanger doen er van alles aan, maar de belastingopbrengsten blijven te laag. Hij moet dan ook regelmatig uitzien naar andere middelen om de financiële toestand van de gemeente op peil te houden. Het regelmatig verhogen van de personele belasting is dan ook bittere noodzaak. In mei 1851 polst de provincie de gemeente Mijdrecht over het samengaan met Wilnis en Oudhuizen. Jacob Verdam, sinds 1850 ook burgemeester van Wilnis en Oudhuizen, laat weten dat Mijdrecht niet wil. Mijdrecht heeft eigen inkomsten, geen schulden en wil niets van het arme Wilnis weten. Opmerkelijk is daarbij de rol van het gemeentebestuur van Oudhuizen. Oudhuizen is een dorp van rechtschappen veenlieden en bestuurders. Wilnis daarentegen is een dorp van arbeiders. De gemeente Oudhuizen (dan nog zelfstandig) wil net als Mijdrecht van een samenvoeging met Wilnis niets weten.

Omgaan met de dood

Jacob Verdam leeft in een tijd waarin de geneeskunde nog in de kinderschoenen staat. De kindersterfte is groot en drie cholera epidemieën teisterden de streek. Met veel moeite lukt het hem de uitbraken te beheersen. Als persoon wordt hij meerdere malen geconfronteerd met de sterfelijkheid van het leven in eigen familie. In 1802 overlijdt zijn eerste vrouw. De advertentie die hij op 27 oktober 1802 in de krant laat opnemen luidt:

Gisteren avond, ten 10 uren overleed, in het 32ste jaar haares levens, en het 4de van ons gezeegend huwelyk, mijne dierbaare Echtgenote CATHARINA CROMBOU. Zij stierf, lyderesse van veele smarten, in het Kinderbed van ons derde Zoontje, den vyftienden dag na haare verlossing, dewelke van eene pynelijke Ongesteldheid van meer dan 6 weken, was voorafgegaan. Doch zy stierf met eene meer voorbeeldige Christelijke kloekheid; was gesterkt door het geloof aan haaren verheerlijkten verlosser, en juichten in God, te midden van doods benaauwdheden, weinige oogenblikken voor haar verscheiden. Ofschoon ik dan onder het gevoel van dezen zwaaren dag, voor mij en onze onoozele Kindertjens, in haar, het verlies van de braafste Vrouw en van de zorgdraagendste Moeder betreure; - de gedachte aan haare zalige ontbinding vertroost mij en betaamd mij ook, eerbiedig Hem te zwygen, wien zij stervende vereerden, en die voor bitter bedroefden, de liefde en de vertoosting zelve is. Mijdrecht den 27 october 1802. Jacob Verdam

Twee jaar later huwt hij met Geertrui van Wieringen. Bij haar verwekt hij twaalf kinderen. Vier jongens en zeven meisjes blijven in leven, één

kind wordt dood geboren. Van twee van zijn drie zoons geboren uit Catharina Crombou is niets bekend. Niet onwaarschijnlijk zijn twee er van al op jonge leeftijd gestorven. Verdam's testament uit 1837 noemt alleen Anthonie Verdam, geboren uit zijn eerste huwelijk en wonende te Amsterdam. Daarnaast worden genoemd zijn zoon Klaas en de kinderen van zijn zoon Hendrik. Hieruit kan geconcludeerd worden dat zijn twee zonen met de naam Jacob al op jonge leeftijd zijn gestorven. Ook van zijn tweede vrouw heeft Jacob Verdam afscheid moeten nemen. Dit keer is de annonce korter:

Heden den 9 januarij 1837 des morgens te elfder ure is te Mijdrecht in den ouderdom van 56 jaren aan leverziekte en daaruitvolgende waterzucht overleden, tot diepe smart van haar man, hare kinderen, bloedverwanten en vrienden, mejuffrouw Geertrui van Wieringen, huisvrouw van den burgemeester en secretaris van Mijdrecht. Jacob Verdam. Eenige kennisgeving.

Tijdens zijn leven heeft Jacob Verdam in totaal zeven keer de moeilijke gang naar het gemeentehuis moeten maken om het overlijden van een gezinslid te melden. Twee keer voor zijn echtgenote en vijf keer voor één van zijn kinderen.

Terugkijkend heeft Jacob Verdam voor de gemeente Mijdrecht veel betekend. Gebruik makend van de mogelijkheden in zijn tijd heeft hij zijn gemeente kunnen dienen en veel van wat hij bereikt heeft is nog zichtbaar. Zijn overlijden op 15 december 1856 wordt door zijn zoon Klaas als volgt bekend gemaakt:

“Heden overleed tot onze diepe droefheid, onze veel geliefde hooggeachte vader, de WelEdele heer Jacob Verdam, oud burgemeester van Mijdrecht, Ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw in den gezegende ouderdom van bijna 82 jaren. Mijdrecht 15 december 1856. Uit aller naam K. Verdam”.

Zoals eerder opgemerkt, de volgende aflevering zal gaan over notaris Adrianus Verdam, geboren 1767 en zijn zoon Anthonie, ook notaris, geboren in 1793. De hierboven beschreven Jacob Verdam heeft uit zijn eerste huwelijk ook een zoon genaamd Anthonie. Deze is geboren in 1799 en woonde in 1837, toen zijn vader Jacob Verdam zijn testament opmaakte, in Amsterdam. Zie hier het probleem van de onderzoeker wanneer er in enig document sprake is van alleen maar A. Verdam.

Bronnen: Raads- en veenderijverslagen gemeente Mijdrecht, Burgerlijke stand gemeente Mijdrecht en Wilnis. C.B.G. Den Haag; map Verdam. Iconografisch bureau Den Haag; map Verdam. Nationaal Archief Den Haag; DTP boeken gemeente Nieuwkoop.

Van Rheede, Heer van Mijdrecht

door Fred de Wit

In de Proosdijkoerier van juni 2002 is aandacht besteed aan jonker Hendrik Adriaan van Rheede tot Drakestein, Heer van Mijdrecht, en één van de Heren Zeventien van de Verenigde Oost-Indische Compagnie. Hij was waarschijnlijk verantwoordelijk voor de naamgeving van het VOC-schip "Mijdrecht" dat tussen 1690 en 1701 drie reizen naar de Oost heeft gemaakt. In de archieven van de VOC zijn heel wat gegevens over zijn verblijf in Indië te vinden. Daaruit blijkt dat hij daar een bijzonder invloedrijke persoon is geweest en zich zeer intensief met het beleid, dat de VOC daar voerde, heeft bezig gehouden.

Hij werd bewonderd door zijn vrienden en gevreesd door zijn vijanden waarvan hij er velen had. Zelf zag hij zich als een kundig krijgsman, een succesvol onderhandelaar, een streng gezaghebber maar bovenal als een uitvoerig rapporteur, die alle facetten van de koloniale politiek beheerste. Voor ons niet zo interessant maar toch leverde nader onderzoek nog een aantal gegevens op, die we u niet willen onthouden. Hendrik Adriaan werd geboren in 1636 als zoon van Jonker Ernst van Rheede, heer van de Vuursche en Drakestein. Deze was houtvester van den lande van Utrecht, maarschalk van het overkwartier van het Sticht wegens Utrecht en gecommiteerde van de Admiraliteit te Amsterdam. Functies die in die tijd wel belangrijk waren. Zijn moeder was jonkvrouwe Elisabeth van Utenhove.

De naam van Utenhove komen we op het einde van de 19^e eeuw nogmaals tegen wanneer een baron van Utenhove tot burgemeester van Vinkeveen en Waverveen wordt benoemd. De familie van Rheede speelde een leidende rol in het politieke, bestuurlijke en culturele leven van de provincie Utrecht. In dit milieu bestond echter weinig belangstelling voor wetenschapsbeoefening. Van Rheede heeft dan ook, mede door de vroege dood van zijn ouders en zijn vertrek uit Nederland op veertienjarige leeftijd, geen wetenschappelijke opleiding genoten. Des te opmerkelijker is het dat hij met het werk aan de Hortus Malabaricus een geweldige bijdrage heeft geleverd aan de ontwikkeling van de plantkunde in de Nederlandse koloniën. Jonker Hendrik Adriaan van Rheede was volgens een bron getrouwd met Johanna Schade, dochter van Johan Schade en van diens tweede vrouw Elisabeth de Leeuw. Uit dit huwelijk zou een dochter geboren zijn, die de naam Francina kreeg, en zich later de titel van Vrouwe van Mijdrecht liet welgevalen. Francina is twee keer getrouwd geweest. De eerste keer trouwde zij met Maurice Cekar de la Baye, Heer van Malay, kapitein in dienst van de Oost-Indische Compagnie. Hij overleed op 14 februari 1694 te Colombo. Zijn vader was generaal-majoor in dienst van de Verenigde Nederlanden. Voor de tweede keer huwde Francina Jonker Anthonie Karel van Panhuys tot Voorn, geboren 3 juni 1657, kapitein bij de infanterie en 21 oktober 1699 beleend met de ridderhofstad "Te

Vliet" te Lopikerkapel. Het huis staat er nog steeds maar van het oorspronkelijke fraaie gebouw met de koepeltoren, waar de familie woonde, is na de gedeeltelijke afbraak in 1815 veel verloren gegaan

Van Rheede's inspectie

Zoals in het artikel in juni terloops is vermeld, liep de corruptie bij de VOC zo de spuigaten uit dat er in 1684 vanuit Nederland een speciale commissaris-generaal werd aangesteld om de stal eens uit te mesten. Dit was de gevreesde Van Rheede. Zijn salaris was zelfs hoger dan dat van de gouverneur generaal. In 1685 begon het onderzoek in Kaap de Goede Hoop. Datzelfde jaar nog volgde Ceylon en van 1685 tot 1687 was Bengalen aan de beurt. Hier werd niet alleen de gouverneur maar werden ook veel andere dienaren van de compagnie van hun posten ontheven. Dit ging niet zachtzinnig zo blijkt uit de vele rapporten die van het optreden van Van Rheede gespaard zijn gebleven. Hij maakte zich vele vijanden. Niet alleen bij de corrupte ambtenaren maar ook bij de inlandse vorsten, die vaak met de ambtenaren onder een hoedje speelden. Vandaar ook dat er stellige vermoedens bestaan dat hij geen natuurlijke dood is gestorven. Op 24 oktober 1694 scheepte hij zich, reeds ziek, in op het VOC-schip de Dreghterland dat van Cochin naar Surat vertrok. Gedurende de reis werd de ziekte steeds ernstiger en onderweg overleed hij plotseling. Dit tot grote opluchting van iedereen, behalve van zijn gunstelingen, waarna alles weer bij het oude geraakte. Zijn lichaam werd meteen gebalsemd en van een sectierapport voorzien. Hieruit bleek dat de een ontsteking aan de dikke darm uiteindelijk de doodsoorzaak is geweest. Ondanks dat rapport bleven de geruchten over een vergiftiging echter circuleren. Op 24 december 1691, negen dagen na zijn dood, werd zijn lichaam onder het afschieten van saluutschoten te Surat aan land gebracht. en daar gebalsemd. Twee dagen later besliste de Council in een speciale bijeenkomst positief over het verzoek van Van Reede's dochter Francina, vrouwe van Mijdrecht, om te voorzien in een speciale begrafenis, die beantwoordde aan de belangrijke ambten die de overledene had bekleed. Tevens werd toen besloten om een graftombe voor hem te bouwen. Hangende de laatste beslissing uit Batavia nam men geen verantwoordelijkheid voor de begrafenis en de

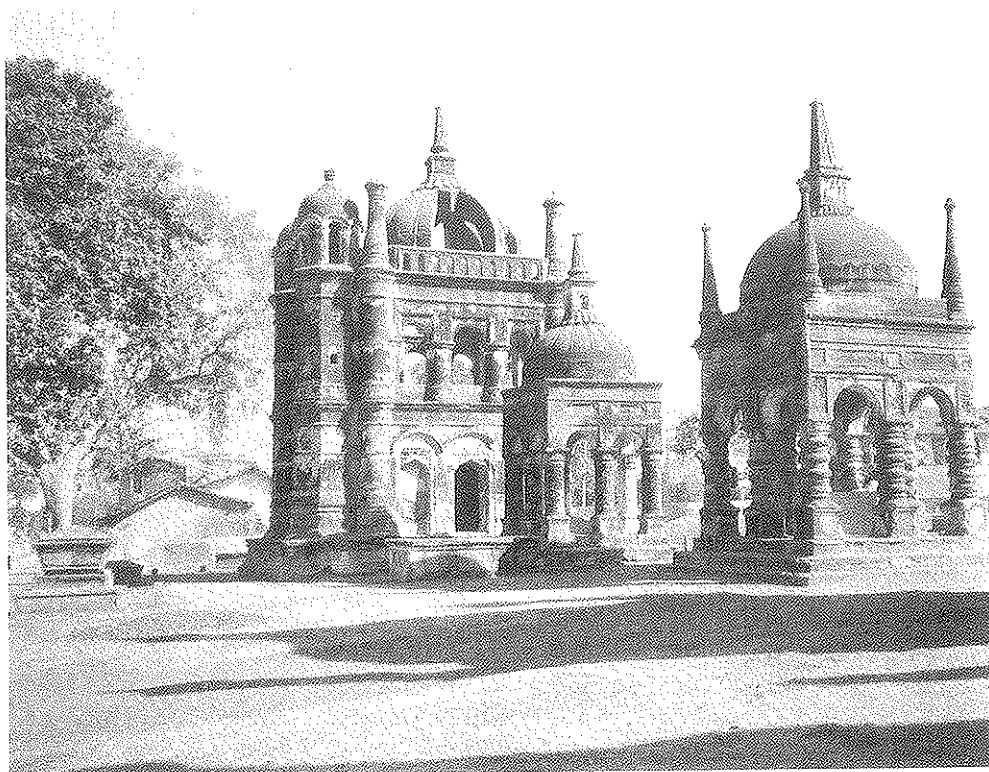
Begraafstoet van de Heer van Mijdrecht, jonkheer Hendrik Adriaan van Rheede tot Drakenstein.

tombe maar wilde men wel tegemoet komen aan het verzoek van Francina. De voorbereidingen voor de begrafenis namen veel tijd in beslag. Pas op 16 februari 1692 werd hij begraven in tegenwoordigheid van een groot aantal hoogwaardigheidsbekleders van Nederlandse, Indische, Joodse, Armeense en Engelse kringen, alsook de ambassadeur van Abbesinië. Volgens andere bronnen is hij echter op 3 januari begraven. De plechtigheid nam de hele dag in beslag. Die andere bronnen zeggen ook dat Van Rheede nooit gehuwd is geweest en dat Francine slechts een aangenomen dochter is geweest. Helaas zijn de doopregisters van Malabar verloren gegaan zodat de juiste datum van de geboorte van Francine en wie de vader is niet meer vastgesteld kan worden.

Het graf van Van Rheede.

Duidelijk is in ieder geval wel dat hij tweeënhalve maand voor zijn dood Francine tot zijn universeel erfgename heeft benoemd. Al meteen op 26 december besloot zij niet alleen om hem een uitvaart te geven een vorst waardig, maar ook om een graftempel voor hem te bouwen. Zij ging daarbij van de veronderstelling uit dat de Compagnie dit wel zou willen betalen en ook de Suratse vorsten waren deze menig toegedaan. Zij hadden echter buiten de waard gerekend. Omdat Francina wenste dat er voor haar vertrek naar het vaderland al met de bouw van het graf zou worden begonnen, had zij de beslissing hierover niet afgewacht en kreeg zij hiervoor in 1694 de volle rekening gepresenteerd, die 14.697

gulden bedroeg. Als tegemoetkoming kreeg zij als erkenning voor Van Rheede's verdiensten een zilveren kom ter waarde van 5000 gulden (ongeveer de kosten van de rouwstatie) met daarop zijn daden als een blijvende gedachtenis gegraveerd. De Compagnie wilde wel garant staan voor het onderhoud van de graftempel. Tegen het einde van de achttiende eeuw werd de Compagnie hiervoor nog ongeveer zesduizend gulden in rekening gebracht. Uit de hiervoor genoemde bedragen blijkt wel dat het grafmonument niet uit een eenvoudige grafsteen heeft bestaan. In kostbaarheid en afmetingen kan geen Nederlands graf het graf van de Heer van Mijdrecht in India evenaren. Het monument is maar liefst 17 meter hoog, 12 meter in doorsnede en telt twee met koepels overdekte verdiepingen. De eerste verdieping is omgeven door een galerij van 24 zuilen. De tweede verdieping laat rondom een balustrade met zitbank zien. De architectuur van het mausoleum is Europees van opbouw maar alle muren zijn bepleisterd en met inheemse motieven en okergeel beschilderd. De massief stenen doodkist bevindt zich in de kamer beneden. Vroeger schijnt de kamer met kwartieren, bijbelteksten, en fresco's voorzien te zijn geweest. Zeven raampjes voorzien het van licht, oorspronkelijk getemperd door gebloemd houtsnijwerk, dat nu door tralies is vervangen. Onder de tombe is de grafkelder. Het gehele mausoleum staat op een achthoekig platform van drie treden. Hoewel dit monument alleen voor Van Rheede was ontworpen hangen hier ook nog twee

De laatste rustplaats van de Heer van Mijdrecht. Het mausoleum in Surat.

borden met grafschriften van de op 30 juni 1695 overleden commissaris Paulus de Roo en zijn kleindochter. Waarom zij hier zijn begraven is onduidelijk.

Het mausoleum is nog steeds in Surat aanwezig en kan bezocht worden. Op de grafsteen is in duidelijke

letters “Heer van Mijdrecht “ aangebracht. Zo is ook in India de plaatsnaam Mijdrecht bekend geworden.

Bronnen: RAU. Nationaal archief Den Haag. Archief VOC. Streekarchief Vecht en Venen. Literatuur: J. Heniger. Hendrik Adriaan van Rheede tot Drakenstein (1636-1691)

Van lombaard tot Fortisbank

Terugblik op Mijdrecht's bankgeschiedenis

door Joop Frankenhuizen

Het jaar 1818 kan gezien worden als het jaar waarin het bankwezen in Mijdrecht officieel voet aan de grond krijgt. Het begint met een bank van lening. Later zal deze plaats maken voor een spaarbank en nog later voor een handelsbank. De spaarbank bestaat nog steeds, zij het onder een andere naam en niet meer uitsluitend gericht op de oorspronkelijk genoemde doelgroep.

Geboren uit klachten

Het is februari 1818. Bij schout en assessoren (wethouders) van de gemeente Mijdrecht zijn klachten binnengekomen over de lombaardhouder Elias Joseph Heijmans. De klachten worden besproken en gegrond bevonden. De gemeenteraad constateert dan dat er nooit definitieve bepalingen ‘op het stuk der lombaard’ zijn gemaakt. Volgens de bestuurders was dat omdat ze eerst ervaring met Heijmans wilden opdoen. Daarna zou worden bekeken of er met hem een overeenkomst kon worden gesloten. Heijmans zat in 1818 met zijn lombaard kennelijk in een proefperiode en zit nu met ontevreden klanten. Enkele raadsleden zijn van

mening dat er een andere pachter moet komen en willen dit realiseren door de pacht van de bank van lening openbaar aan te besteden. De meerderheid neemt dit voorstel over. Assessor (wethouder) Adrianus Verdam krijgt de opdracht naar Woerden te gaan om te kijken onder welke condities de lombaard daar onlangs is verpacht. Aan de hand daarvan moet hij bekijken of er met Heijmans een regeling getroffen kan worden. Lukt dit niet dan dient Verdam te adviseren over een openbare aanbesteding en aan wie de pachtopbrengst dan ten goede moet komen. Aan de Mijdrechtse armen of aan de gemeente. “Dan wel dat de lombaard publiek

zoude worden verpacht en in hoeverre de recognitie (opbrengst) deswegens zoals tot heden toe heeft plaats gehad ten behoeven van de armen, zoude kunnen verblijven dan wel ten voordeele van de gemeente zoude behoren te komen.”, aldus het verslag van de raadsvergadering.

Liever niet met Heijmans

Twee maanden later meldt Verdam dat hij het Woerdense reglement heeft ontvangen. De lombardij daar is voor 600 gulden per jaar publiek verpacht. Een groot bedrag, waar de Raad wel oren naar heeft. Adrianus Verdam wordt opgedragen om naar aanleiding van dat reglement een voor Mijdrecht geschikt reglement te maken.

Zomer 1818. Verdam heeft het reglement voor de bank van lening klaar. Het stuk wordt aangenomen hangende de goedkeuring van GS. Het advies aan GS omvat: “De bank van leening zal voor de tijd van 6-9 of 12 jaren publiek worden verpacht vermits den tegenwoordige bankhouder Elias Joseph Heijmans, slechts een provisioneel (tijdelijk) en mondeling engagement met het plaatselijk bestuur van Mijdrecht in der tijd heeft aangegaan, op de langere voortdoring van het welk hij geen regt heeft. En hetwelk grotenlijks in praesjuditie (in het voordeel) van de gemeente zoude uitlopen, daar de recognitie (opbrengst) bij publieke verpagting vermoedelijk veel meer zal renderen (nut afwerpen) dan tot heden toe heeft plaats gehad, adviserende echter tevens om na bekomen approbatie (goedkeuring) van het reglement van bankhouder E.J. Heijmans behoorlijk te waarschouwen, en eenen genoegzaam geruimen tijd te stellen, nopens het ingaan der nieuwe pacht.” Een erg lange zin die aangeeft dat het gemeentebestuur geen vertrouwen heeft in Heijmans en men meer ziet in openbare verpachting. Heijmans heeft het kennelijk wel erg bont gemaakt met het beheren van zijn lommert.

Een andere pachter

Juli 1818. De goedkeuring van GS op het reglement van de bank van lening is binnen. De jaarlijkse uitkering aan de armen moet gezien worden als subsidie en op de begroting worden vermeld. Besloten wordt zo spoedig mogelijk over te gaan tot publiekelijke verpachting voor 6-9 of 12 jaren en de bankhouder E.J. Heijmans in kennis te stellen van het beëindigen van zijn engagement. Daarnaast moet de ingangsdatum van de nieuwe pacht worden vastgesteld. In december 1818 blijkt Barend Simon Kater, koopman te Amsterdam, de nieuwe pachter te zijn geworden. Hij mag zes jaar lang de Mijdrechtse bank van lening exploiteren tegen een vergoeding van 360 gulden per jaar. Dat is belangrijk minder dan wat de pachter in Woerden moet betalen. Kennelijk heeft het gemeentebestuur de klandizie in

Mijdrecht iets lager ingeschat. Kater is echter niet in staat borgen te stellen. Hij krijgt acht dagen uitstel van tijd, “mits bij wanvoldoening op verbeurte van dadelijke wederverpachting ten zijnen kosten en schade; waar van behoorlijke acte is opgericht en geteekend.” Een week later blijkt Kater twee borgen te hebben gevonden. Het zijn Meijer Salomon van Embden en Mozes Levijson, beiden wonende te Uithoorn. Omdat men de borgen niet kent en de pachter geen andere borgen heeft, wordt afgesproken dat de uitgeloopte pacht jaarlijks aan het begin van het jaar zal worden betaald.

Slim spel van Heijmans

In februari 1819 blijkt dat Heijmans een vooruitziende blik heeft. Hij wil in zijn woonplaats Wilnis een bank van lening oprichten en GS hebben daarvoor al toestemming verleend. Kater probeert tevergeefs te verhinderen dat er een tweede bank van lening komt. Vervolgens laat hij het gemeentebestuur weten dat concurrentie ruineus is voor zijn onderneming en hij afziet van het pachten van de bank in Mijdrecht. Hij wil de overeengekomen pachtsom afkopen voor 200 gulden, mits hij dat in termijnen mag betalen. Tijdens de bespreking van dat voorstel blijkt dat de gemeenteraad de pachtsom destijds heeft uitgelooft in de veronderstelling dat alleen in Mijdrecht een bank van lening zou worden gevestigd. Aan Wilnis heeft men nooit gedacht. De Mijdrechtse raad ziet de concurrentie en het gevaar dat er voor de eigen armen dan weinig zal overblijven en stemt in met de opzegging van de pacht. In april 1819 wordt vastgesteld dat de verbintenis met de Amsterdamse pachter kan worden ontbonden mits de pachter en zijn borgen 300 gulden betalen voor de Mijdrechtse armen. Dat mag in termijnen. Tijdens dezelfde raadsvergadering komen schout en assessoren met een verrassing. Zij delen mee met Elias Joseph Heijmans te zijn overeengekomen dat hij de bank van lening te Mijdrecht zal behouden tegen een vergoeding van 130 gulden per jaar ten behoeve van de armen. Dat is slechts 40 gulden meer dan hij eerder moest betalen, “Meer zat er niet in”, laten de bestuurders aan de gemeenteraad weten.

Het einde

Oktober 1834 en vijftien jaar later. Weer is een pachttermijn voorbij. Volgens het reglement moet de bank opnieuw worden aanbesteed. In de Utrechtse courant verschijnt een annonce voor verpachting van de ‘Mijdrechtse bank van leening’. Er zijn geen gegadigden. Met de oudste pachter wordt contact opgenomen nog een jaar op dezelfde voet door te gaan. Heijmans zegt nee. De nieuwe pachtsom van 80 gulden per jaar is hem te hoog. Hij houdt er te weinig van over. De gemeente besluit de provincie van deze weigering op de hoogte te stellen. Een jaar

later blijkt een compromis bereikt. Het raadsverslag meldt dat aan E.J. Heijmans, onder borgtocht van zijn zonen Joseph Elias en Hartog Elias, is verpacht de bank van lening te Mijdrecht voor zes jaren ingaande 1 juli 1835 en wel voor 40 gulden per jaar ten behoeve van de algemene armen. Heijmans afwijzende houding heeft succes gehad. Dat jaar blijkt ook dat mensen die het verpande terug willen kopen naast het terugkoopbedrag ook nog eens 16% rente moeten betalen. Eind mei 1838 meldt burgemeester Jacob Verdam dat lombaardhouder E.J. Heijmans is overleden. De pacht wordt beëindigd. De borgen worden ontslagen. De panden moeten worden teruggegeven alles conform het reglement. "Zullende na afloop van een en ander weder eene nieuwe verpachting worden ondernomen", aldus het raadsverslag.

Gerommeld ?

Dat niet alles wat in de lombaardij gebeurt in de gemeenteraad aan de orde komt, laten andere bronnen zien. Joseph Heijmans lijkt een gewiekste man die steeds probeert het onderste uit de kan te halen. Daar is niets mis mee, maar het volgende relaas toont een ander beeld van de Mijdrechtse lombaardhouder. Het heeft er alle schijn van dat hij, in de tijd toen er klachten waren, het met de gemeenteontvanger op een akkoordje heeft gegooid en zich min of meer voor diens karretje heeft laten spannen. Wat is er gebeurd? In oktober 1821 ontdekt de gemeenteraad dat de gemeenteontvanger van Mijdrecht, A.J. Klaus, jarenlang bij de Mijdrechtenaren meer belasting heeft geïnd dan er verschuldigd was. Over hoeveel geld het gaat weet men niet. Klaus blijkt verdwenen en heeft alle boeken meegenomen. Men kan dus niets natrekken. Omdat er geen bewijsstukken zijn blijft er niets anders over dan bij alle ingezetenen op te vragen wat zij tussen 1818 en 1822 aan belasting hebben betaald en daarna uit te rekenen wat ze hadden moeten betalen. Klaus wordt officieel schuldig bevonden knevelarij (afpersing) te hebben gepleegd en veroordeeld tot tien jaar tuchthuis. Al zijn bezittingen worden verbeurd verklaard en moeten worden verkocht. Daartoe is huiszoeking en inventarisatie nodig.

Klaus, die ook schout van Wilnis en Oudhuizen was, woonde destijds in Mijdrecht in huis nummer 97. Dat is nu het gerestaureerde paars gekleurde nationale monument aan de Dorpsstraat huisnummer 23 te Mijdrecht. De huiszoeking in de toen al monumentale dubbele woning vindt plaats op 31 januari en 1 februari 1823. Twee volle dagen hebben de onderzoekers nodig om op te schrijven wat ze allemaal vinden. En dat is nogal wat. Zo vinden zij op de bovenachterkamer aan de noordzijde een notenhouten kastje dat volgens Maria van Dijk, de

echtgenote van Klaus, niet tot de gemeenschappelijke boedel behoort, maar in bewaring is gegeven door Elias Joseph Heijmans. Daarin wordt aangetroffen een grote hoeveelheid sieraden. De volgende opsomming geeft een idee wat men in die tijd in Mijdrecht en omstreken aan sierraden bezat en die men kon belenen om aan geld te komen. In het kistje zaten: "een juweel oorijzer; een paar fijne hangers; vijf paar goude oorijzers; drie goude horlogiën; acht goude horlogie- of halskettingen; zeven en twintig paren goude hangers of oorbellen; vijf en dertig goude halsbootjes; zeven goude kruissen van halskettingen; vijftig goude vingerringen; elf goude doekspelden; twee goude halsknopen; twee stuks goude brasseletten (armbanden); een paar goude stifjes; een goude ducaat; elf snoeren bloedcoralen; zes en dertig en een half paren zilveren schoengespens; zestien paren zilvere broeks- of kuitgespens; vier en dertig zilvere zakhorlogiën; twee honderd en dertig zilvere hembdrokknopen; negen paren zilvere platen; een zilver signet (zegelring) twintig zilvere horlogiekettingen; een zilvere bril; drie zilvere oorijzers en een dito met goude boekjes; vijf zilvere scharen, waar van vier met zilvere kettingen (!) vijf en twintig zilvere beugeltassen; twee zilvere slootjes; vijf zilvere knipbeugeltjes; een zilvere brijkoker; drie zilvere naaldekokers; twaalf zilvere snuifdozen; negen zilvere eau de la rein doosjes; een zilvere lijbandgesp; een zilver presenteerblaadje; een zilvere beker; twee zilvere zoutvaten; twee zilvere zoutvatkransen; een zilver theelepeltje; twee zilvere soeplepels; twaalf zilvere lepels; twaalf zilvere vorken; acht zilvere messen; een zilvere priem in koker."

Een niet gering opsomming van wat de Mijdrechtse lombaardhouder om welke reden dan ook in bewaring heeft gegeven bij de gemeenteontvanger. Hij moet wel wat geld in huis hebben gehad om bij belening van de sierraden de geschatte waarde te kunnen uitbetalen. Het antwoordt komt voor een deel waarschijnlijk uit een andere vondst: "Een schuldbekentenis ten laste van Joseph Elias Heijmans (verschrijving ?) houder van de bank van leening te Mijdrecht groot 5.160 gulden getekend 15 september 1821." Dan is er ook nog een schuldbekentenis "ten lasten gemelde Elias Joseph Heijmans groot pro reste duizend gulden om op de eerste aanmaning te voldoen. Getekend 12 juni 1821." De vraag waarom deze beleende sieraden bij de gemeenteontvanger in bewaring zijn gegeven en waarom Klaus zoveel geld aan Heijmans heeft geleend zal wel nooit worden beantwoord.

Van lombaard naar spaarbank

Na 1835 komt er geen nieuwe verpachting meer. In plaats daarvan blijkt het gemeentebestuur te hebben nagedacht over het oprichten van een spaarbank. Gedetailleerde verslaglegging hoe dit is gegaan ontbreekt echter. Het feit dat er een spaarbank is opgericht blijkt uit het verslag van de raadsvergadering van 10 oktober 1846 waarin wordt vastgesteld dat het ontvangen reglement van de spaarbank is goedgekeurd. Tot directeuren van de nieuwe gemeentelijke spaarbank worden benoemd. Burgemeester Jacob Verdam, de predikant, de pastoor en de raadsleden Klaas van Wieringen, H. de Groot en P. de Graaf. Zij moeten toezien op de verrichte handelingen. Tot commissaris van de bank worden benoemd Klaas Verdam (zoon van de burgemeester) en Cornelis van Zijl. Zij zijn belast met de administratie. In januari 1847 wordt de gemeentelijke spaarbank officieel geopend. Het doel is "vooral de arbeidende en dienstbare klasse de gelegenheid tot veilig en niet onvoordelig bewaren van kleine sommen aan te bieden. Tot inlage zijn gerechtigd alle inwoners der gemeente Mijdrecht, terwijl ieder, buiten derzelfer woonachtig, zal mogen inbrengen, zoo hij slechts iemand binnen het dorp aangeeft, waar men ten zijnen behoefte de vereischte mededeelingen zoude kunnen doen." Wilnissers en Vinkeveners mogen dus ook meedoen.

Onder andere naam

Als in 1884 commissaris Klaas Verdam (79) opzegt en er geen geschikte opvolger gevonden kan worden, dreigt de Mijdrechtse spaarbank na 36 jaar te worden opgeheven. Het departement Mijdrecht van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen brengt redding en neemt de bank over. De spaarbank van de gemeente Mijdrecht gaat over in de Nutsspaarbank. De gemeente staat 'het Nut' toe dat de nieuwe bank op zaterdagavonden van 6 tot 7 gebruik maakt van het gemeentehuis. "Des zomers in de kleine wachtkamer en des winters in de secretarie." Het jaarverslag over 1888 meldt dat de bank ruim 32 duizend gulden verschuldigd is aan de inleggers. Het reservepotje bevat dan 3.800 gulden. De aanwezige gelden en stukken van waarde worden bewaard in een brandkast die is afgesloten met 3 ongelijkwaardige sleutels. Iedere directeur heeft een sleutel. Of het openmaken van de kluis ooit tot problemen heeft geleid, is niet bekend. De komende jaren blijft de bank gestaag groeien mede door het vertrouwen bij de Mijdrechtenaren. In 1924 wordt in het departement Mijdrecht van 'het Nut' weer eens de behoefte gevoeld aan een eigen gebouw, maar er is geen geld. Mevrouw van Wieringen, echtgenote van de in 1911 overleden veenbaas, raadslid en notabele Klaas van Wieringen, schenkt dan 4.000

1925. Opening van het Nutsgebouw aan de Dorpsstraat te Mijdrecht. Anno 2002 graaft een bulldozer de laatste stenen er van op. Wie de kopstukken op de foto zijn is onbekend. Waarschijnlijk zijn het de bestuurders van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen afdeling Mijdrecht en de directie van de Nutsspaarbank.

gulden, want in die tijd draagt zij de vereniging nog een warm hart toe. Later zal die liefde aanmerkelijk bekoelen als door ingrijpen van het Nutsbestuur haar bewaarschooltje aan de Dorpsstraat zal moeten verdwijnen. Al spoedig blijkt dat men ondanks die gift nog eens 2.500 gulden tekort komt. Ook dat wordt door de weduwe betaald. De totale aanneemsom van het Nutsgebouw bedraagt 9.212,22 gulden. Als erkenning voor de vele en belangrijke door haar aan het departement bewezen diensten wordt mevrouw van Wieringen op 2 februari 1925 benoemd tot erelid, hetgeen door haar wordt aanvaard. Op 14 mei 1925 wordt aan de Dorpsstraat in Mijdrecht het nieuwe Nutsgebouw geopend. De inrichting bestaat uit een bestuurskamer, een vestibule, drie privaten en een waterplaats, een voorpodium, een zaal met toneel en drie kleedkamers. In het gebouw worden gevestigd de sinds 1884 bestaande Nutsspaarbank en de Nutsbibliotheek.

Niet alleen bank

Het Nutsgebouw is voor veel doeleinden gebruikt. Vaste huurders na de oorlog zijn onder meer de gereformeerde kerk art. 31 vrijgemaakt, de ULO school, de ambachtsschool vanwege gymnastiekonderwijs, de muziekvereniging VIOS, de zangverenigingen Zang en Vriendschap en Kunst na Arbeid, de toneelvereniging OKK, de gymnastiekvereniging Sandow en andere verenigingen die de zaal en de bestuurskamer huren voor hun doeleinden. In 1966 komt er een einde aan het gebruik van het gebouw als Nutsgebouw en daarmee aan de toch al tanende culturele activiteiten van het Nut. In januari dat jaar koopt de gereformeerde gemeente vrijgemaakt het pand en in

juli verleent de gemeente Mijdrecht de kerkeraad vergunning het gekochte te verbouwen tot kerkgebouw. Door de verkoop van het nutsgebouw komen van de ene dag op de andere een aantal niet-kerk-gebonden verenigingen zonder verenigingsgebouw te zitten. Die steken dan de koppen bij elkaar en dat zal uiteindelijk leiden tot de bouw van het dorpscentrum De Meijert. De spaarbank blijft tot ver na de oorlog in het Nutsgebouw zitten en veel oudere Mijdrechtenaren zullen zich de jaarlijkse gang naar de bank – rente bijschrijving - nog wel herinneren. In 1959 wordt de Nutsspaarbank een zelfstandige stichting. Dan start in de spaarbankwereld de periode van grote fusies. De verenigde Nutsspaarbanken richten de Nederlandse Spaarbankbond op en in 1969 wordt de naam Nutsspaarbank veranderd in Bondsspaarbank. In 1974 houdt de Maatschappij tot Nut van het Algemeen op te bestaan. In 1984 volgt een grote verbouwing waarmee de oudste spaarbank in De Ronde Venen een andere naam en een ander gezicht krijgt. De Nutsspaarbank wordt VSBbank. Dit blijft zo tot 1991 wanneer de Stichting VSBbank een naamloze vennootschap en dochter van de NV Fortis wordt. In 1995 verandert de naam VSBbank in Fortisbank. Anno 2002 zijn zowel het pand van de Fortisbank als dat van de gereformeerde kerk art 31 vrijgemaakt met de grond gelijk gemaakt om ruimte te maken voor het tweede deel van het centrumplan Mijdrecht. Van 150 jaar Mijdrechtse bankgeschiedenis is niets tastbaars meer overgebleven.

Bronnen: Raadsverslagen gemeente Mijdrecht. Streekarchief Vecht en Venen. Archief van de Mij tot Nut van het Algemeen afdeling Mijdrecht. Streekarchief Vecht en Venen

Rechtspraak in de Ronde Venen

Het vredegerecht

door Joop Frankenhuizen

Tussen 1811 en 1838 kent Mijdrecht een zogenaamd vredegerecht. Doel er van is de vrede tussen de ingezetenen te bewaren door hen te helpen met het oplossen van kleine onderlinge geschillen. Een enkele rechter, bijgestaan door een griffier, wijst vonnis. Bij KB van 10-4-1838 komt er in Nederland een eind aan de vredegerichten en nemen de kantongerechten de zaken over. Van 1811 tot 1826 is Jacob Verdam griffier van het vredegerecht te Mijdrecht. Hij heeft enkele documenten nagelaten die ons een beeld geven van de werkwijze van het Mijdrechts vredegerecht.

Inleiding.

Sinds 1085 is, volgens een omstreden oorkonde, alle jurisdictie in het gebied van de Proosdijlanden in handen van de proost van St. Jan. Herhaaldelijk wordt dan ook door naburige machtshebbers geprobeerd het gebied in handen te krijgen. Immers het bezit van die landen betekent kerkelijke en

wereldlijke macht. Ondanks veel juridisch geharrewar en wapengekletter blijft de hoge jurisdictie voor het gebied gehandhaafd en behoudt Mijdrecht een hooggerechtshof. Het is een hof dat recht spreekt over lijfstraffelijke en boetstraffelijke zaken binnen de gerechten Mijdrecht, Thamen, Wilnis c.a., Uithoorn c.a. en Achttienhoven. Met de

komst van de republiek rond 1594 verliezen de Proosdijlanden de soevereiniteit en gaan lijfstraffelijke delicten voor een deel over naar het hof in Utrecht. Boetstraffelijke zaken blijven in handen van schout en schepenen. In 1795, met de komst van de Fransen en het begin van de Bataafse omwenteling, verliest de proost de rechtsmacht. Deze wordt dan, weer voor een deel, overgenomen door het Mijdrechtse comité tot de criminele justitie. Dat comité is echter maar korte tijd in functie. In 1798 wordt het opgeheven, waarna alle criminele rechtspraak officieel overgaat naar het Hof in Utrecht. De lage jurisdictie blijft in handen van schout en schepenen. Dit duurt tot 4 januari 1811 wanneer keizer Napoleon de instelling van vrederegten verordonneert. Ook de gemeente Mijdrecht krijgt dan een vrederecht. De installatie er van ging als volgt:

De installatie

“Heden den 28^e februari 1811 heb ik ondergetekende Adrianus Verdam (broer van Jacob Verdam), keizerlijk notaris te Mijdrecht, als door den heer onderprefect van het arrondissement Utrecht, departement van de Zuiderzee, bij missive (brief) van den 20^e dezer, verzocht en geautoriseerd, tot de installatie van het vrederecht in het canton Mijdrecht. Des middags ten 12 uren mij naar den geregtskamer van Mijdrecht begeven, alwaar in hun costuum vergaderd waren de heeren Albertus Jan Klaus, provisioneele maire, Hendricus Abraham van Doorn en Pieter van Es leden van het gemeentebestuur van Mijdrecht, door mij verzocht als getuigen tot het werk derzelve installatie; zijnde de benoemden Vrederegter, Suppleans en Griffier in eenen anderen kamer bijeengekomen. Door den voorn: provis. Maire, den heer A.J. Klaus van daar afgehaald en binnengeleid zijnde, wierd in eenen korten aanspraak het oogmerk der tegenwoordigen zitting aan hen te kennen gegeven. Waarna door mij, van hen, een voor een, den voorgeschreven eed: “Ik zwere gehoorzaamheid aan den constitutie van het Rijk en getrouwheid aan den Keizer,” wierd afgenomen te weten van: den heer Jean Esaie Roelans, als vrederegter; de heren Maarten van Eijk senior en Dirk Holland als suppleans; en de heere Jacob Verdam, als griffier van het vrederegert in het canton Mijdrecht. Hier op wierd door mij, in den vervolgden aanspraak, het oogmerk en nut der vrederegerten, aan genoemden heeren kortelijk voorgehouden; het welk door den heer vrederegter wierd beantwoord en daarmee het werk der installatie besloten. Zijnde van de constitutie dezes vredesgeregts terstond bij publicatie aan den volke van Mijdrecht kennis gegeven. En dit proces verbaal nevens het extract der aanstelling van Zijnen Majesteit den Keizer van den 4 januarij 1811 als ook de andere stukken ter griffie van het vrederegert

gedeponeerd.

W.g. A. Verdam, J.E. Roelans, M. van Eijk sr, Jacob Verdam en de getuigen H.A. van Doorn van Noordscharwoude en P. van Es.

De aanwezige Albertus Jan Klaus weet dan nog niet dat het hof, dat hij nu als maire (openbaar aanklager, thans officier van justitie) heeft helpen oprichten, elf jaar later op zoek zal gaan naar zijn bezittingen om daaruit een deel van het door hem ‘te veel geïnde belastinggeld’ terug te krijgen.

De rechters en de organisatie

De zittingen van het vrederecht worden gehouden in het huis der gemeente. In 1813 is de vrederegter J.E. Roelans. Tussen 1814 en 1819 is dat Mr. Johannes Barreveld en tussen 1822 en 1824 is dat Maarten van Eijk sr. Van 1811 tot 1826 vervult Jacob Verdam de functie van griffier. Na zijn benoeming tot schout in 1820 wordt hij ook “belast met de waarneming van het publiek (openbaar) ministerie bij de regtbank van enkelen politie over het kanton Mijdrecht” Hieronder volgt een greep uit enkele nog bewaarde verslagen van zittingen van het Mijdrechts vrederecht.

De klap bij de kerk.

Een vrederecht wijst ook vonnis in zaken tussen boze burgers.

Op 1^e kerstdag 1812 geeft Mijdrechtenaar en rietdekker Jan van Tol bij het uitgaan van de r.k. kerk een klap in het gezicht van Hendrik Nagtegaal winkelier te Mijdrecht. Nagtegaal doet aangifte en Van Tol krijgt van de deurwaarder een dagvaarding met een boete van 25 francs. Van Tol is het daar niet mee eens en verschijnt op de zitting van het vrederecht. Hermanus Lek en Hendrik van Leeuwen getuigen voor de rechter dat zij de daad van Van Tol hebben gezien. Van Tol verdedigt zich door te zeggen dat Nagtegaal hem meermalen smadelijk heeft bejegend en getergd. Hij had zich laten gaan en heeft daar nu spijt van. De rechter constateert dat de wet is overtreden en stelt de boete op 15 francs. Daarnaast wordt Van Tol veroordeeld de kosten te betalen zijnde 21,79 francs. Deze kosten worden als volgt gespecificeerd. Citatiekosten (kosten oproep) 2,21 frs; Registratiereg 1,26 frs; Citatie (oproep) 1^e getuigen 2,5 frs; Registratiereg hiervoor 1,26 frs; idem voor de tweede getuige resp. 3,50 en 1,26 frs; Mijlgeld (reiskosten) deurwaarder naar en van het bureau van registratie 4 frs; Aan getuigen betaald 5 frs; Uitgifte vonnis 80 ct.

Inventarisatie van een boedel

Het vredegerecht krijgt ook andere taken toegewezen zoals onderstaande inventarisatie van goederen.

“In den jare 1823 den 31^e januarij des morgens ten acht ure ter requisitie van den heer mr. Jacobus Bredius ontvanger der domeinen van het kantoor Woerden - aldaar woonachtig, - en als in die qualiteit belast met het Sekwester der goederen van Albertus Jan Klaus oud 51 a 52 jaren gefungeerd hebbende als ontvanger der directe en gemeentelasten te Mijdrecht laatst aldaar woonachtig, thans voorvlugtig, als bij arrest van het hof van Assises voor de provincien Holland Noorderkwartier en Utrecht, zittende te Amsterdam in dato 13 december 1822, verklaard te zijn wederspanning aan de wet en gesuspendeerd in de uitoeffening zijner regten van burgerschap, en dat voorts is geordonneerd dat zijne goederen zullen worden gesequesteerd (in beslag genomen) gedurende zijne contumacie (afwezigheid) en dat gedurende dien tijd aan hem alle aanspraak in regten blijft ontzegd. Wijders schuldig verklaard, van als openbaar ambtenaar en ontvanger van openbare gemeentepeningen, contributien en inkomsten, te hebben gepleegd knevelarij (afpersing) door in zijne voornoemde qualiteit meer penningen, contributien en inkomsten te vorderen en te ontvangen, dan hij wist dat daar voor verschuldigd waren en is mitsdien veroordeeld tot geeseling en tien jaren confinement (opsluiting) in een tuchthuis, mitsgaders in eenen geldboete van 825 guldens en eindelijk in de kosten der procedures ten behoeve van den Staat executabel bij lijfsbedwang, berekend op 67,89 guldens ingevolge art 174 van het wetboek van strafregt...omme te inventariseren de roerende goederen van gemelden contumax (afwezige) Albertus Jan Klaus....Hebbende Maarten van Eijk sr vrederechter van het kanton Mijdrecht, geadsisteert met den griffier Jacob Verdam en den voornoemden heer requesrant (Bredius) ons begeven in de huizing gemerkt nr 97 staande in het dorp Mijdrecht en bewoond door vrouwe Maria van Dijk, van Noordscharwoude huisvrouw van genoemde Albertus Jan Klaus, die met dezelve in gemeenschap van goederen getrouwd is en als zodanig occupant (bezitter) der gemeenschappelijke boedel van haar en gemelden haren man”

Mevrouw van Dijk krijgt vervolgens de verzekering dat haar deel van de bezittingen geen gevaar loopt, waarna zij toestemt in de inventarisatie. Het stuk vermeldt vervolgens alle doorzochte vertrekken en wat daar is aangetroffen. (zie hiervoor het verhaal over de lombaard, eerder in dit blad)

Over schietkloten

Overtreding van plaatselijke verordeningen wordt altijd gestraft met geldboetes.

Op 7 januari 1824 worden gedagvaard Pieter Koolmoes, Dirk van Leeuwen Jansz., Gijs Mul, Dirk Groen, Jan Groen, en Adrianus Pauw Wmszoon, allen woonachtig te Mijdrecht. Op 24 december 1823 hadden zij zich op de openbare weg in Bozenhoven bezig gehouden met schietkloten (met een stok een houten kloot wegslaan). Twee getuigen zijn komen opdagen en bevestigen de daad gezien te hebben. De gedaagden ontkennen niet maar verweren zich door te zeggen niet geweten te hebben dat schietkloten op de openbare weg verboden is. Volgens de aanwezige commissaris van politie verbiedt het reglement van ‘plaatselijke keuren en policie’ schietkloten en daarnaast ook het werpen van sneeuwballen in de wintermaanden op openbare wegen. Volgens dat reglement betekent de overtreding een boete van 10 francs of bij onvermogen drie dagen gevangenis en betaling van de kosten De rechter constateert dat de wet is overtreden en veroordeelt elk van de gedaagden tot een boete van 5 francs en betaling van de kosten ad 60 ct. per persoon.

Het heden

Bij koninklijk besluit van 10-4-1838 zijn in Nederland alle vredegerechten overgegaan in kantongerechten. Dat zijn er op dit moment 62. Kantongerechten zijn in principe bedoeld voor de afhandeling van civiele zaken tot € 5000,- Maar ook minder belangrijke strafzaken, zoals overtreding van de leerplichtwet, de visserijwet en verkeersovertredingen, vallen onder de zelfstandig werkende en alleensprekende kantonrechter. In België zijn de vredegerechten gewoon blijven bestaan.

Bron: Vredegerechten toegang RAU 394-6 Mijdrecht.
Internet: www.rechtspraak.nl

Nieuwkomers moeten geschiedenisles over woonplaats volgen

door Fred de Wit

In het Historisch Nieuwsblad van oktober van dit jaar staat een artikel van Loesanne Hakkens waarin melding wordt gemaakt van een inburgeringscursus zoals deze thans in het Utrechtse Veenendaal plaats vindt. In Veenendaal krijgen allochtonen, die een inburgeringscursus doen, sinds september geschiedenislessen over hun woonplaats.

Weven, tabak snijden en bezoek aan het lokale museum behoren tot de verplichte onderdelen. Een bezoek aan het museum houdt in dat men oude foto's van Veenendaal bekijkt en ziet hoe men in deze plaats vroeger de kost verdiende met weven en tabak snijden. Deze lessen zijn een onderdeel van de inburgeringscursus voor nieuwkomers, die daar verzorgd wordt door het Regionaal Opleidingsinstituut (ROC). De geschiedenisles begint met een foto-opdracht. De cursisten krijgen oude en nieuwe foto's van Veenendaal te zien om te vergelijken. Daarnaast leren ze wat een museum is en wat er allemaal is te zien en krijgen de cursisten opdrachten. De cursus wordt afgesloten met een speurtocht door Veenendaal en opnieuw een foto-opdracht. De nieuwkomers bekijken foto's van mensen uit hun woonplaats en zo kunnen ze ontdekken wat voor werk ze kunnen doen en bij welke vereniging ze zich kunnen aansluiten.

Voor sommige allochtonen is niet alles nieuw. Zo wist een vluchteling uit Cuba precies hoe je tabak

kon snijden om een sigaar te maken omdat dit daar zijn werk was geweest.

Ook in onze gemeente worden voor de allochtonen inburgeringscursussen gegeven. Frans Westendorp, medewerker trajectbegeleiding bureau sociale zaken, ziet wel iets in dit plan uit Veenendaal. Wel zullen de cursisten eerst de Nederlandse taal enigszins machtig moeten zijn zodat ze kunnen begrijpen waarover het gaat. De cursus zal ook aanschouwelijk moeten worden gegeven door middel van foto's en dia's en vooral eenvoudig van opzet moeten zijn. Ook Piet Grundmann, voorzitter van de Historische vereniging De Proosdijlanden, vindt het geven van de cursus een goede zaak. Wij hebben in Vinkeveen het museum "In de Venen" en het "Streekarchief Vecht en Venen" heeft een uitgebreide fotocollectie. Evenals Frans Westendorp zegt hij dat de lessen goed moeten worden voorbereid. In de vereniging zijn ongetwijfeld mensen beschikbaar die zich hiervoor willen inzetten.

Wie zijn dit

Wie kan de redactie vertellen wie dit zijn. De persoon met de ambtsketen is burgemeester Blom van Vinkeveen. Maar wie zijn de anderen?

De Wilhelminabank

door Marian Sterenborg

De monumentale Wilhelminabank, die in 1948 op initiatief van de Oranjevereniging geplaatst is nabij de Stationsweg te Mijdrecht, wordt gerestaureerd. De gemeente De Ronde Venen trekt bijna 4500 euro uit voor de opknappbeurt.

Net voor de stoplichten rechts, tegen de achtergrond van rhododendrons en onbekend voor de meeste bewoners, staat langs de Stationsweg te Mijdrecht, de Wilhelminabank. Oorspronkelijk heette het groengebiedje daar het Wilhelminapark, later ook wel Wilhelminaplantsoen. Toen de bank nog in het park stond, werd deze mogelijk ook als zitgelegenheid gebruikt, hoewel de betonnen zitting daar niet erg toe uitnodigde. Maar tegenwoordig moet de bank meer als een monument gezien worden: voor de zitfunctie komt de bank niet meer in aanmerking omdat er geen wandelpad langs loopt.

Al enige jaren was de meestal groen uitgeslagen bank hard aan een restauratiebeurt toe. Het gemeentebestuur besloot in oktober om daartoe de benodigde 4.462,50 Euro uit te trekken. Bouwbedrijf Veerhuis gaat de klus klaren, maar heeft nog geen datum in de planning opgenomen. Vermoedelijk wordt gewacht tot het voorjaar.

De Wilhelminabank is in 1948 op initiatief van de Oranjevereniging Mijdrecht geplaatst in het Wilhelminapark ter gelegenheid van het 50-jarig regeringsjubileum van de toenmalige koningin Wilhelmina. De inwoners hebben toen in de kosten bijgedragen door het kopen van steentjes. De bank is dan ook van steentjes opgebouwd en heeft in de rugleuning een kroon met daarin de data 1898-1948. Een deel van de kleine gebakken steentjes moet bij de restauratie vervangen worden. Daarnaast moet het metselwerk worden hersteld. Oorspronkelijk stond

de bank meer richting de huidige Stationsweg. In 1978 bij de aanleg van de eerste fase van de Rondweg, moest de bank verplaatst worden. De Oranjevereniging wilde de bank toen elders in de gemeente plaatsen. Gedacht werd aan een plekje in het Proostdijplantsoen zo dicht mogelijk bij de vijver. Het plantsoen had dan ook een naamswijziging moeten ondergaan: de Oranjevereniging stelde voor Koningin Wilhelminaplantsoen. 'Mede doen wij dit verzoek, aangezien het huidige Wilhelminaplantsoen te weinig kenbaar is geweest, doordat het geen naambordje heeft gehad'', zo schrijft het bestuur van de Oranjevereniging in 1978 aan het gemeentebestuur. Verplaatsing naar het Proostdijplantsoen zou echter 8.000 gulden gekost hebben. Een andere suggestie van de Oranjevereniging: verplaatsing naar het Oranjenassaukwartier kwam uit op 4.000 gulden. Handhaving in de onmiddellijke omgeving, waarbij de bank ook weer in het talud van de dijk geplaatst werd, kostte maar 1.500 gulden. Dus zo geschiedde, alhoewel in de kantlijn van de archiefstukken vermeld staat dat een nieuwe bank maken goedkoper zou zijn. De monumentale bank is echter behouden gebleven, hoewel deze sinds de verplaatsing nauwelijks nog onderhoud heeft gehad. De naamgeving Wilhelminabank is echter wel bijna verdwenen. In de stukken ten behoeve van de restauratie spreekt het gemeentebestuur inmiddels van de plantsoenenbank

Bron: Gemeente-archief Mijdrecht

Mededelingen

Schenking

Van de familie Kooijman uit Vinkeveen werd een unieke gids voor de gemeente Vinkeveen en Waverveen ontvangen. Deze gids dateert van augustus 1933. Hartelijk dank!

Het winkeltje

Wij blijven ons ook in de nabije toekomst presenteren in een gedeelte van het winkeltje Dorpsstraat 13 te Mijdrecht. Elke vrijdag is het geopend van 15.00 tot 17.30 uur en van 18.30 tot 21.00 uur alsmede op zaterdag van 10.00 tot 17.00 uur. In het winkeltje zijn allerlei zaken te koop n.l.

Boek 'Twee Parochies verenigd in Driehuis' € 19,50

Boek 'Vinkeveen en de Tweede Wereldoorlog' € 14,00

Losse nummers van 'De Proostdijkoerier' € 4,50

Cadeaubon voor een jaarabonnement op 'De Proostdijkoerier' € 15,00

CD-rom met de volledige inhoud van 'De Proostdijkoerier' betrekking hebbende op de jaargangen 1985 t/m 1997 voor leden van de vereniging € 18,00

voor niet-leden € 23,00

Videofilm uit de jaren 1950 in Mijdrecht € 12,50

Het lidmaatschap van de vereniging bedraagt met ingang van het jaar 2003 € 15,00

Voor nadere informatie kan men zich wenden tot de heer E. Swaab, tel. 0297-287469. Bij hem zijn ook, voor zover nog voorradig, oude exemplaren van "De Proostdijkoerier" en "De Proostdijkoerier" verkrijgbaar.

Archeologische Kroniek 200-2001

Op 4 december a.s. verschijnt de Archeologische kroniek van de provincie Utrecht over de jaren 2000 en 2001. In de verslagperiode zijn veelonderzoeken verricht. Veelal zijn deze onderzoeken ingezet op plaatsen waar grote infrastructurele werken zullen worden uitgevoerd, zoals in het plan Leidsche Rijn en in de binnenstad van Woerden maar ook andere interessante opgravingen en vondsten komen aan de orde. De kosten van het boekwerk van bijna 300 pagina's bedragen € 5,65 Het boekwerk is een uitgave van de Stichting Publicaties Oud-Utrecht (tel. 030 2343880). Het kan worden besteld bij de plaatselijke boekhandel.

Nieuwjaarsbijeenkomst Willisstee

Ook in januari 2003 zullen wij als Historische Vereniging weer vertegenwoordigd zijn op de Nieuwjaarsbijeenkomst in de 'Willisstee' in Wilnis. Hier zijn veel verenigingen en organisaties uit de gemeente De Ronde Venen aanwezig om zich te

presenteren en elkaar de goede wensen voor het nieuwe jaar over te brengen. Deze bijeenkomst wordt gehouden op maandag 6 januari 2003 van 19.00 tot 22.30 uur.

Wij hopen op een grote belangstelling, ook van zijde van onze leden. Wij hopen u daar te ontmoeten.

Uitnodiging

Wij nodigen alle leden uit voor het bijwonen van onze jaarlijkse

NIEUWJAARSBIJEENKOMST

Tijdens de bijeenkomst die wordt gehouden op woensdag 15 januari 2003 om 20.00 uur in gebouw De Schakel bij de Gereformeerde Kerk in Wilnis, Dorpsstraat 20, kunnen wij elkaar een goed jaar toewensen

Naast een hapje en een drankje zijn wij voornemens tijdens die bijeenkomst ons 800ste lid aan u voor te stellen. Daarnaast zal de heer J. Pijnenburg uit Oostzaan een zeer interessante lezing geven over het samenstellen en inbinden van speciale boekwerken, inclusief de restauratie daarvan. Ook introducés zijn van harte welkom

**Nieuwe leden die zich tussen augustus en oktober 2002 hebben aangemeld.
Allen van harte welkom**

Dhr. J.W.N. van Beek Wilnis

Dhr. J. Snijder Mijdrecht

Dhr. Leo den Ouden Uithoorn

Mevr. A.J.M. Turkenburg Mijdrecht

Mevr. N. Bouwhuizen Vinkeveen

Dhr. B. Hofkamp Wilnis

Dhr. R. Hartsink Mijdrecht

Mevr. R. Koster-Verbruggen Vinkeveen

Dhr. R. Mourik Vinkeveen

Dhr. M. Kroon Wilnis

Dhr. L.C.J. van den Hoek de Hoef

Dhr. J.M. de Jong de Hoef

Dhr. Hans Winter brillen Mijdrecht

Dhr. W.H. Zuidervaart Mijdrecht

Dhr. J.J. Kessel Vrouwenakker

Dhr. E. van den Velden de Hoef

Dhr. H. van Lammeren Wilnis

Mevr. G. van Zwieten van Dort Vinkeveen

Mevr. B. van Tol - Burgers Wilnis

Dhr. B. de Groot Vinkeveen

Dhr. H. de Haan Abcoude

Dhr. E.E. van Laer Rotterdam

maatschappelijke **betrokkenheid** vanzelfsprekend Rabobank

Kunst. Cultuur. Sport. Evenementen.

De Rabobank is er altijd bij. Midden in de samenleving. Want als coöperatieve vereniging weten wij wat samenwerken betekent. Samen werken aan gemeenschappelijke doelstellingen. Kortom: **Rabobank De Ronde Venen** is er ook voor u. Behalve financiële steun, stellen wij ook andere middelen beschikbaar. Het gaat bij ons niet alleen om bankieren. Daar waar nodig dragen wij ons steentje bij aan de leefbaarheid en duurzaamheid van de lokale gemeenschap. **Onze betrokkenheid tonen dus!**

Rabobank
De Ronde Venen
Bezoekadres:
Industrieweg 42, Mijdrecht
Postbus 23
3640 AA Mijdrecht

Rabobank
De Ronde Venen